

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Propagace úspěšných projektů Programu rozvoje venkova v Ústeckém kraji

**Prezentace a propagace úspěšně realizovaných
projektů programu rozvoje venkova v obci
Merboltice**

1.0. Úvod	3
2.0. Historie obce Merboltice	6
2.1. Historie obyvatel Merboltic	7
2.2. Merboltice v dobách neklidných.....	8
2.3. Současnost obce	22
2.4. Významné pamětihodnosti a přírodní památky	22
2.5. Zajímavosti v okolí	24
3.0. Projekty realizované z Programu rozvoje venkova	26
3.1. Přestavba stodoly na faremní sýrárnu, Merboltice č.p. 141, Ondřej Šanc	26
3.2. Stavební úpravy a zřízení tesařské dílny v Merbolticích, Merboltice čp. 60 Jiří Dohnal	37
3.3. Stavební úpravy kravína K-96 na volnou stáj, přístavba krmiště a hnojné koncovky, Ing. Ludvík Efler	44
4.0. Doporučené objekty v Merbolticích, které by mohly být financovány z programu PRV	51
4.1. Muzeum v č.p. 141	51
4.2. Turistické informační centrum a komunitní prostor v č.p. 196	55
5.0. Projekty podpořené z PRV v Ústeckém kraji	58
5.1. Stavba stodoly na uskladnění krmiv, Krásná Lípa	58
5.2. Obnova dětských hřišť v Dolní Poustevně	59
5.3. Vybudování víceúčelového centra pro sportovní a volnočasové aktivity, Horní Podluží	60
5.4. Vybudování víceúčelového dětského hřiště v Lipové	61
5.5. Úspěšné projekty realizované na území MAS Labské skály	61
5.5.1. Úprava silnice a výstavba parkoviště u Mateřské školy Jílové	63
5.5.2. Oprava vozovky, parkoviště, přístupu k budově školy a parkové úpravy Petrovice.....	63
5.5.3. Rekonstrukce víceúčelového hřiště v Petrovicích	64
5.5.4. Dobkovice – bezpečnou cestou	65
5.5.5. Tisá třídí odpady!	66
5.5.6. Dobkovice - sport a volný čas	67
5.5.7. Malšovice - dětské hřiště	67
5.5.8. Oprava hasičské zbrojnice v obci Dobkovice	67
5.5.9. Mobilní překážková dráha pro mladé hasiče	68
5.5.10. Oprava tribuny na hřišti FC Jiskra Modrá	69

5.5.11. Solární ohřev TUV s přitápěním pro objekt šatny v areálu FC Jiskra Modrá	69
5.5.12. Areál FK Jílové o.s. – Oprava tribuny a šaten	70
5.5.13. FK Jílové - Závlaha travnatého hřiště	70
5.5.14. Výměna oken v budově ZŠ a MŠ Petrovice – I. Etapa	70
5.5.15. Modernizace zázemí pro činnost hasičů v Libouchci	72
5.5.16. Ubytování na farmě Natural v rámci agroturistiky	72
5.5.17. Rekonstrukce venkovního oplocení jezdeckého areálu Mnichov	73
5.5.18. Plácek pro všechny	73

6. Seznam autorů a zdrojů

Mgr. Petr Karlíček

Mgr. Petr Lissek

Mgr. Alena Sellnerová

Ing. Arch Tomáš Efler

Lucie Šancová

SZIF, Program rozvoje venkova

SZIF, PRV MAS

MAS Labské skály

1.0. Úvod

PRV - Program rozvoje venkova zajišťuje působení Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, blíže specifikuje v souladu s nařízením Rady (ES) 1698/2005 čl. 15 strategie v jednotlivých osách (I. až IV) stanovených Národním strategickým plánem rozvoje venkova do prováděcí úrovně a zajišťuje tak jeho efektivní realizaci v rozvoji venkovského prostoru České republiky. To vše musí probíhat na bázi udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů intenzivního zemědělského hospodaření. Program svým zaměřením vytváří podmínky pro konkurenceschopnost České republiky v základních potravinářských komoditách.

Program také podporuje rozšiřování a diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem rozvíjet podnikání, vytvářet nová pracovní místa a snížit míru nezaměstnanosti i v našem severočeském pohraničí vč. posílení soudržnosti obyvatelstva jednotlivých mikroregionů na venkově. K tomu je přizpůsobena základní struktura Programu rozvoje venkova České republiky ve 4 osách, kde řídicím orgánem je Ministerstvo zemědělství ČR a zprostředkujícím subjektem Státní zemědělský intervenční fond.

Opatření Programu rozvoje venkova nejsou samoučelná, ale jejich posláním je naplňování cílů Lisabonské strategie ve všech základních oblastech:

Společnost založená na znalostech, vnitřní trh a podnikatelské prostředí, trh práce, udržitelný rozvoj.

V Programu rozvoje venkova se promítá rovněž Góteborgská konference svými závěry zejména při zavádění opatření k trvale udržitelným systémům zemědělského hospodaření a podporou opatření, která vytváří trvale udržitelná pracovní místa.

Opatření jsou rozvržena do 4 OS, které lze obecně shrnout do podmínek severočeského příhraničí – okresu Děčín, Ústí nad Labem, pánevní oblasti a Krušnohoří

v bývalých okresech Teplice, Most a Chomutov jako velice inspirující, neboť se jedná o oblasti s nízkou intenzitou a efektivností zemědělské výroby, přičemž nelze přehlédnout, že se jedná o oblasti s nejvyšší nezaměstnaností v celé České republice jako dopadu likvidace průmyslové činnosti

OSA I. – zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

OSA I je zaměřena na podporu konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a posílení dynamiky podnikání v zemědělské výrobě a v navazujícím potravinářství.

Finanční alokace na osu I činí 22,39 % celkových prostředků EZ Fondu rozvoje venkova.

Podpory Osy I nepovedou ke zvýšení zemědělské prvovýroby, ale prioritou je oblast modernizace zemědělských podniků, pozemkové úpravy a přidávání hodnoty zemědělským produktům. Proto je na tyto účely soustředěno největší množství finančních prostředků ve Fondu.

OSA II. – zlepšování životního prostředí a krajiny

OSA II se soustřeďuje na v minulosti opomíjenou krajinotvornou činnost, zlepšování životního prostředí a udržitelné využívání zemědělské a lesní půdy – bohatství státu.

Jedná se o platby rámci méně příznivých oblastí (LFA), tedy našich podmínek, realizaci Agro-environmentálních opatření (AEO) na zemědělské půdě – mj. souvislost s uplatňováním kvalitní organizované pastvy skotu, která byla předmětem šetření v rámci Projektu rozvoje masného skotu v Ústeckém kraji, jehož závěry budou zveřejněny na připravované III. Mezinárodní konferenci chovatelů masného skotu.

Do osy II. rovněž spadá priorita přípravy projektových opatření souvisejících s obnovou lesů po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů.

OSA III. – kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova

Podporuje rozvoj životních podmínek na venkově a diverzifikaci ekonomických aktivit.

Stanovuje si je za cíl, který vychází z analýz problematiky venkovského života a jeho potřeb pro vytváření nových pracovních příležitostí, dostupnosti místních služeb a úrovně kvality života obecně.

Tato osa řeší dlouhodobé negativní trendy snižování populace ve venkovských obcích, stárnutí obyvatelstva v obcích jako demografický dopad do vývoje populace a zvyšování podílu nepřízpůsobivých občanů částečně vyvolaných ztrátou pracovních příležitostí i v rezortu zemědělství, vyvolanou snahou o efektivní hospodaření a celkovou konkurenceschopnost odvětví.

OSA IV. – Leader

V rámci podprogramu OSA IV je nutné připomenout postavení Místních akčních skupin (MAS), jejichž prostřednictvím se naplňují místní rozvojové strategie a spolupráce místních partnerství. Principy Leaderu jsou pro rozvoj venkovských oblastí zvláště vhodnou

metodou, protože sloučením, či prolínáním jednotlivých subjektů v prostoru vede tato činnost k pozitivním efektům. Snaha o zapojení širokých vrstev obyvatel venkova nevede k potlačování místních samospráv, ale je naopak vhodným doplňkem v cílených aktivitách pro obnovu a rozvoj obcí. Tím přispívá také k činnosti a rozvoji zemědělského sektoru, ale i péči o přírodu a krajinu.

Zdroj: www.szif.cz

2.0. Historie obce Merboltice

Merboltice (Mertendorf) jsou svým původem typickou středověkou lesní lánovou vsí, jejíž osu tvoří křivolaký tok Merboltického potoka, dříve zvaného Triebtschbach. Dodnes je možné sledovat charakteristické uspořádání plužiny (zemědělsky obdělávaných ploch), která je vymezená dlouhými lány, jež se táhnou od velkých selských usedlostí až na okolní hřebeny, které tvoří hranici katastru obce. První písemná zmínka je z roku 1352, kdy jsou Merboltice uvedeny jako „Merbotonis villa“. V roce 1357 je ve vsi poprvé zmíněn i farář, což již svědčí o existenci kostela. Počátky Merboltic souvisí s vůbec prvním stabilním osídlením této krajiny, ke kterému došlo až v rámci vrcholně středověké kolonizace ve druhé polovině 13. století. V této době byl vybudován hrad Scharfenstein (Ostrý). K panství tohoto hradu, který byl nejprve v majetku pánů z Michalovic a později Berků z Dubé, patřily Merboltice až do 16. století. Tehdy se spolu s Valkeřicemi staly součástí konojedského panství Pojetických z Pojtic, které bylo od roku 1650 v držení Jana Šporka. V polovině 17. století je v obci uvedeno 20 sedláků, 7 chalupníků a 2 domkáři.

V období od konce 17. století se konojedské panství prudce rozvíjí, a to díky aktivitám jeho majitele hraběte Františka Antonína Šporka (stavebníka východočeského Kuksu). V roce 1709 byl vystavěn nový kostel sv. Kateřiny. V průběhu 18. a 19. století utěšeně roste počet obyvatel, díky kterému se rozvíjí zemědělská a řemeslná výroba, služby a občanská činnost v různých spolcích. V roce 1925 měly Merboltice 200 domů, 875 obyvatel, tři obchody, dva řezníky, tři pekaře a jednoho cukráře. V provozu bylo pět mlýnů, dvě lisovny oleje a občerstvit jste se mohli v sedmi hostincích. Výmluvným svědectvím těchto časů jsou desítky dobře dochovaných roubených staveb, tzv. podstávkových domů. Před chátráním či demolicí po poválečném odsunu německých krajanů zachránili velkou část domů noví obyvatelé z českého vnitrozemí, ale též chalupáři. Mnoho objektů zachránili po poválečném odsunu německých krajanů před chátráním či okamžitou demolicí noví obyvatelé z českého vnitrozemí a také chalupáři. K významným stavbám v obci patří budova školy vystavěná roku 1896 a zvonice kostela sv. Kateřiny. Kostel byl bohužel na základě rozhodnutí představitelů Komunistické strany Československa v roce 1975 spolu se hřbitovem zlikvidován. V roce 2000 byl díky dobrovolné práci občanů obnoven hřbitov a následně opravena zvonice, v jejímž přízemí byla zřízena kaple sv. Kateřiny. Kaple byla spolu s novým zvonem, pořízeným z prostředků veřejné sbírky, slavnostně vysvěcena 8. 5. 2004. Další výraznou merboltickou stavbou je dřevěná rozhledna na Strážném vrchu vystavěná obcí v roce 2006 na místě zaniklé rozhledny. V roce 2008 uplynulo

220 let od poslední návštěvy významného státníka v Merbolticích, 13. října 1788 Merboltice navštívil a krásným pohledem z vrchu Havraní se potěšil císař Josef II.

Mgr. Petr

Lissek, © Sousedský spolek Merboltice, o.s.

Boží muka pod Zaječím vrchem, rozhledna na Strážném vrchu, zvonice

2.1. Historie obyvatel Merboltice

Berní rula z roku 1654 zaznamenává v obci 20 selských usedlostí, 7 chalupníků a 2 zahradníky; třicetiletá válka obec téměř neponičila. Přelom 17. a 18. století - období rozkvětu panství- je spjato s osobou osvíceného hraběte Františka Antonína Šporka, iniciátora výstavby východočeského Kuksu, a zároveň s novou německou kolonizací 18. století, při které jsou zastavěny dosud prázdné obecní pastviny bezprostředně podél potoka domkářskými, chalupnickými a řemeslnickými staveními. Roku 1709 byl znovuvybudován kostel sv. Kateřiny v barokním slohu, avšak obec patří v době pobělohorské pod valkeřickou farnost. Tereziánský katastr z roku 1757 uvádí v Merbolticích 532 duší, celkem 40 rozdílných hospodářů a 72 domů, zatímco roku 1785 zde již stojí 168 domů s 870 obyvateli. Tehdy je otevřena též jednotřídní škola. Obyvatelé se živili především pěstováním obilovin a lnu, který se v chalupách spřádal, a chovem dobytka. Až na přelomu 18. a 19. století se pod vlivem sousedních Verneřic objevují

první mechanické přádelny bavlny. V průběhu 19. století dochází k mnoha pokusům o těžbu skromných zásob hnědého uhlí v okolí obce. Z rukou hraběcí rodiny Sweerts-Sporků panství Konojedy získávají drobnější vlastníci a jeho rozloha se zmenšuje; v druhé polovině 19. stol. se Merboltice osamostatňují. Územně se však obec od té doby téměř nemění, r.1855 byla opět povýšena na farní obec a nový kulturní rozkvět přinesl konec 19.století, kdy byla postavena nová škola a zakládány různé občanské spolky, např. pěvecký a turistický. Roku 1900 žilo ve 198 domech 965 obyvatel. Za první republiky (r.1925) obec vlastnila poštu, tři prodejny, dvě řeznictví, tři pekařství, cukrářství, pět mlýnů, pilu, sedm hostinců a mnohá další řemesla, působil zde i jeden optik. Lidé se jinak živilí převážně rolnictvím a drobní domkáři byli zaměstnáni též na železnici či v místní továrničce či textilních továrnách Ploučnického údolí. V 200 domech žilo kolem 1000 obyvatel. Odsun německého, to jest veškerého obyvatelstva obce roku 1946 znamenal hospodářský i kulturní zlom ve vývoji celého regionu; došlo k všeobecnému úpadku a více než polovina objektů zanikla neúdržbou a postupnou demolicí.

Mgr. Alena Sellnerová

2.2. Merboltice v dobách neklidných

Krátký příspěvek k dějinám obce Merboltic

ÚVOD

Kolem roku 1930 žilo v Merbolticích (Mertendorf) 864 obyvatel ve 192 domech.¹ V době druhé světové války obec obývalo 765 osob a její celková rozloha činila 825 ha. Většina tehdejších usedlíků se živila zemědělstvím a hlásila se, podobně jako v okolních obcích, k německé národnosti. Starostenský úřad vykonával (1941) poštovní a místní vedoucí (Ortsleiter) NSDAP (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei) Josef Böhm (bytem čp. 24), kterého v případě potřeby mohli zastoupit dva místostarostové. Obecní samosprávu tehdy tvořili ještě čtyři členové rady. Radnice ovšem v době války nesídlila přímo v Merbolticích, nýbrž ve Valkeřicích (Algersdorf). Tamtéž se nacházel i nejbližší poštovní úřad. V Merbolticích zato fungovala Böhmem vedená místní skupina nacistické strany (NSDAP –

¹ Ani jeden z tehdejších obyvatel se při sčítání nehlásil k české národnosti. Alfred HERR, *Heimatkreis Tetschen-Bodenbach. Städte und Gemeinden. Nördlingen* 1993, s. 524. Dále *Retrospektivní lexikon obcí (1850-1970)*. Praha 1978, s. 453.

Ortsgruppe). V obci se dále nalézaly dvě fary (katolická a evangelická), dvoutřídky, hřiště a tělocvična. Do Merboltice byl samozřejmě v té době zaveden i elektrický proud.²

Nejbližší železniční stanice, které mohli místní usedlíci využívat, se nacházely ve Starém Šachově (Altschokau) nebo Verneřicích (Wernstadt). Autobusová doprava spojovala obec s Děčínem (Tetschen), Verneřicemi i nedalekým Starým Šachovem. Merboltice neměly vlastní četnickou stanici a spadaly pod dohled verneřické služebny. Tamtéž chodili obyvatelé obce i do nejbližší spořitelny, neboť ta merboltická zanikla ve třicátých letech v době hospodářské krize. Na úřední soud (Amtsgericht) nebo pracovní úřad (Arbeitsamt) museli merboltičtí do Benešova nad Ploučnicí (Bensen), na finanční úřad (Finanzamt) potom až do Děčína.³

Mezi nejčtenější příjmení původních merboltických obyvatel patřila: Möser, Storch, Böhm, Dowiasch, Heller, Röllig, Rössler, Lösel, Fiedler, Franze, Peissig, Bartsch, Hössler, Kaulfuss, Ringelhahn, Schneider a Weigel.⁴

A) POD ČESKOSLOVENSKOU SPRÁVOU

O událostech spojených s koncem války se dosud nepodařilo dohledat žádné hodnověrné zprávy. Jisté je jen to, že obec patřila do operačního pásma 2. polské armády, která oblast kompletně obsadila krátce po oficiální německé kapitulaci - 10. května 1945. Toho dne dopoledne také nařídil velitel I. ukrajinského frontu maršál I. S. Koněv, do jehož svazku polské jednotky náležely, zastavení veškeré bojové činnosti.⁵ Ještě v červnu roku 1945 vykonával úřad starosty Němec Storch. Úřadoval v českém jazyce, používal razítko Obecní úřad Merboltice platné do podzimu 1938 a některým svým spoluobčanům vystavoval osvědčení o tom, že nebyli členy nacistické strany.⁶ Angažmá občanů německého původu v obecní samosprávě ovšem bylo v poválečném Československu vyloučeno. To se vztahovalo i na antifašisty a Storch tak byl brzy nahrazen Čechem.

V době opětovného formování československé správy vedli obce osídlené „nepřátelským obyvatelstvem“ (tj. Němci nebo Maďary) komisařští starostové s rozsáhlými působnostmi. Nejpozději na podzim 1945 pak byly jmenovány Místní správní komise (MSK). Komisařský starostou obce Merboltice byl až do podzimu 1945 Čech Karel Kymlička. O jeho

² *Anschriftenbuch des Kreises Tetschen 1942*. Děčín 1942, s. 15.

³ *Anschriftenbuch des Kreises Tetschen 1942*. Děčín 1942, s. 15.

⁴ Alfred HERR, *Heimatkreis Tetschen-Bodenbach. Städte und Gemeinden*. Nördlingen 1993, s. 527.

⁵ Například viz *Děčínsko v slavných vítězných dnech roku 1945*. Děčín 1975, s. 7.

⁶ ONV Děčín 1945-1960, Evidenční karty živnostenských podniků s uvedením jména národního správce (1945-1946), kt 271.

osobě nebo činnosti se bohužel nedochovaly žádné podrobnější dokumenty. První písemnosti z provenience MSK Merboltice máme dochovány ze září 1945. Funkci předsedy MSK tehdy vykonával Jaroslav Kučera.⁷ Autobusové spojení s obcí v této době nefungovalo, pošta byla doručována jednou za dva až tři dny.⁸

K 15. prosinci 1945 tvořili MSK Merboltice tito občané: „*národní správce živnosti hostinské*“ Jaroslav Kučera (*1904), „*národní správce živnosti truhlářské*“ Karel Mach (*1898), „*národní správce na hospodářství*“ Štefan Kucha (*1900) a další hospodář Rudolf Salák (*1899). Ti všichni měli čistý trestný rejstřík. O zbývajících dvou členech Vojtěchovi Stupkovi (*1904) a Jaroslavu Valentovi (*1897) tehdy neměla bezpečnost žádné informace. Zajímavým pramenem pro činnost MSK Merboltice mohla být šetření zachovalosti (záznamy v rejstříku trestů) členů jednotlivých správních komisí a všeobecné činnosti prováděná obvodní stanicí SNB Verneřice. Dochované zprávy ale příliš informačně vytěžit nelze. Jejich autor, vrchní strážmistr Pavlis, je totiž značně odbyl. Zápisy pro Verneřice, Merboltice, Valkeřice, Blankartice, Příbram, Loučky a Čáslav jsou takřka identické. Dozvídáme se z nich pouze to, že na konci roku 1945 považovaly jednotlivé MSK přítomnost Němců v obci za hrozbu, členové komisí prý jednali stranicky, avšak zároveň byli všichni členy Komunistické strany Československa (KSČ). Dále, že důvěra SNB k MSK je zdrženlivá a obyvatelstvo k nim nemá důvěru vůbec, neboť komise byla ustavena „*v době, kdy bylo v obci ještě málo Čechů*“. Za pozornost stojí i poznámka uvedená mechanicky u všech sledovaných obcí: „*Je podezření, že MSK, respektive její členové, nejednají poctivě: Podezření jest vyslovováno z řad obyvatelstva, důkazy však nikdo dosud nepředložil.*“ Naproti tomu měly podle bezpečnostních orgánů být všechny tyto komise dostatečně na výši, aby zvládly svěřené úkoly. Jedinou výraznější odlišností je poznámka k nedaleké obci Čáslav, která dobře ilustruje tehdejší „divoké poměry“. „*Poslední dva případy krádeže vloupáním byly spáchány přísl. RA /Rudé armády/, resp. pachatelé, kteří zneužívají stejnokrojů RA a ohrožují bezpečnost.*“ Na počátku ledna 1946 byla v Merbolticích zvolena nová správní komise. Jejím předsedou se stal Antonín Znamenáček a

⁷ Bohužel, neuspořádaný a torzovitě dochovaný fond MNV Merboltice, uložený ve Státním okresním archivu Děčín, neobsahuje takřka žádné informace o dění v letech 1945-1966. Informace o období 1945-1971 schází i v merboltické obecní kronice. Původní německá obecní kronika je vedena do začátku čtyřicátých let dvacátého století. K tomu viz merboltickým rodákem Herbertem Blumtrittem provedený přepis této kroniky: MERTENDORF. Unvergessene Heimat im Sudetenland. Dresden 2004.

⁸ ONV Děčín 1945-1960, Spisy jednotlivých průmyslových podniků (1945-1955), Pila Josefa Ringelhanna - Merboltice, kt 313.

všichni její členové byli opět zástupci KSČ.⁹ Místní národní výbor v obci vznikl až po prvních poválečných volbách roku 1946.

B) NĚMCI

V květnu 1945 bylo jednou z priorit československé vlády vysídlení českých Němců z pohraničí. Drtivá většina politických elit považovala vysídlení za jediné možné řešení komplikovaného česko-německého soužití, které tragicky vyvrcholilo odtržením pohraničí na podzim 1938, rozbitím zbytku Československa a okupací Čech a Moravy na jaře 1939. Válečný teror a nacistické plány na „poněmčení českého prostoru“ byly dalším pádným argumentem pro definitivní rozchod s českými Němci.¹⁰

Postavení německé menšiny v Československu po druhé světové válce upravovalo několik dekretů prezidenta republiky:

Dekret č. **5/1945** označoval Němce za osoby státně nespolehlivé a na jejich majetek uvalil státní správu

Dekret č. **12/1945** stanovoval pravidla při konfiskaci a rozdělení zemědělského majetku

Dekret č. **28/1945** se týkal osídlení zemědělské půdy Němců, Maďarů a jiných nepřátel státu českými, slovenskými a jinými slovanskými zemědělci

Dekret č. **33/1945** odňal čs. státní občanství českým Němcům

(Na základě individuální žádosti mohlo být zachováno německým antifašistům.)

Dekret č. **108/1945** stanovoval pravidla o konfiskaci nepřátelského majetku a zřídil Fond národní obnovy¹¹

Západní spojenci se k okamžitému vysídlování stavěli značně zdrženlivě. První neorganizované poválečné transporty (tzv. divoký odsun) proto směřovaly do míst obsazených

⁹ ONV Děčín 1945-1960, Šetření zachovalosti a činnosti členů MSK (1945-1946), kt 89. Tyto případy bývaly časté v celém okrese Děčín. Svědčí o tom i situační zpráva z Místního velitelství SNB Děčín-Podmokly z 15. října 1945: „Výkon bezpečnostní služby pořádkové zvětšil se však v dnešní době o úkoly, vyplývající z této mimořádnosti. Jsou to zvláště zákroky proti markérům a individuí, potulujícím se v obvodě v ruských namnoze ukradených uniformách.“ Proti podobným osobám zasahovala SNB ve spolupráci se zásahovými jednotkami Rudé armády z Podmokel. ONV Děčín 1945-1960, Vyšetřování trestné činnosti, hlášení stanic SNB (1945-1946), kt 90.

¹⁰ Nejnověji k historii česko-německých vztahů v tomto období viz Adrian von ARBURG, Tomáš STANĚK (ed.), *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945-1951. Češi a Němci do roku 1945. Úvod k edici*. Středokluky 2010. Dále pak například Matěj SPURNÝ, *Flucht und Vertreibung. Das Ende des Zweiten Weltkrieges in Niederschlesien, Sachsen und Nordböhmen*. Dresden 2008.

¹¹ Karel JECH, Karel KAPLAN (eds.), *Dekrety prezidenta republiky 1940-1945*. Brno 2002.

Sověty. Realizace myšlenky na vysídlení všech Němců z Čech, Moravy, Slezska a Slovenska nepotrestala pouze otevřené přívržence nacismu, ale i statisíce lidí, kteří s nacistickým režimem neměli nic společného a jejich „proviněním“ byla pouze německá národnost. Jednotlivcům se vina či nevina neprokazovala, navíc většina skutečných nacistů ze strachu uprchla dávno před příchodem fronty.¹² To se týkalo i nacistů z Merboltic.

Vedle sovětské okupační zóny Rakouska směřovaly první transporty Němců do Saska. Československé úřady (armáda, bezpečnostní složky, rozličné polovojenské jednotky a místní správa) se v počátečním stadiu „divokého odsunu“ k vysídlovaným chovali značně brutálně a celá situace se neobešla bez značných obětí na životech. Dokonce i sovětské vojenské orgány v některých případech odmítaly na česko-saské hranici přejímat pěší kolony nebo železniční transporty vyhnanců s poukazem na jejich žalostný stav.¹³ Postupimská konference velmocí v létě 1945 uznala požadavek na vysídlení Němců, kteří žili mimo německé hranice. To se týkalo především Polska, ČSR a Maďarska. Velmoci ovšem jasně naznačily, že s dosavadním vysídlováním se musí přestat a začít připravovat organizovaný a humánní transfer. Za hranicí čekaly desetitisíce vysídlenců další strasti. V Sasku nebylo v letních měsících připraveno ubytování ani stravování a většina příhraničních lokalit byla beznadějně přeplněna. Sovětům tento stav působil nemalé obtíže.¹⁴ V létě 1945 velitel sovětské okupační zóny maršál Žukov československým zástupcům k případnému dalšímu vysídlování řekl: „*Z území zabraného Polskem nahrnulo se do Saska velké množství lidí, kteří žijí v lesích, lukách a dokonce v kanálech. Obáváme se vypuknutí nakažlivých nemocí a ohrožení okupačních vojsk.*“ Vysídlence ze Slezska a Čech začaly okupační úřady pomalu rozptylovat na sever – do Braniborska a Meklenburska.¹⁵ Podle částečně dochovaných údajů proběhl tzv. divoký odsun některých Německých obyvatel z Merboltic do Saska na konci června 1945. Při tomto vysídlování, při kterém asistovala armáda a postihlo i okolní obce, museli svůj majetek opustit bohatší obyvatelé – majitelé větších statků, živnostenských provozoven a jejich rodin. Na jejich místa už totiž přicházeli noví osídlenci. Vysídlena tak bývala zhruba třetina obce. Zbývající obyvatelstvo pracující převážně v zemědělství opustilo svou obec až při „pravidelném odsunu“ v roce 1946.

¹² Nejnověji k historii česko-německých vztahů v tomto období viz Adrian von ARBURG, Tomáš STANĚK (ed.), *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945-1951. Češi a Němci do roku 1945. Úvod k edici. Středokluky 2010.*

¹³ Adrian von ARBURG, Tomáš STANĚK (ed.), *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945-1951. Duben – srpen/září 1945: „Divoký odsun“ a počátky osídlování. Středokluky 2011, s. 96-97.*

¹⁴ Adrian von ARBURG, Tomáš STANĚK (ed.), *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945-1951. Duben – srpen/září 1945: „Divoký odsun“ a počátky osídlování. Středokluky 2011, s. 127.*

¹⁵ Cit. dle Stanislav BIMAN, Roman CÍLEK, *Poslední mrtví, první živí. Ústí nad Labem 1989, s. 209.*

Už v červnu a červenci 1945 se přes česko-saskou hranici začali trousit vyhnaní čeští Němci. Vraceli se zpravidla do svých někdejších příbytků pro věci, které jim nutně scházely k dalšímu životu. Pakliže je československé úřady dopadly, odsuzovaly je často k jednomu až dvěma měsícům vězení. Takový byl i případ Josefa Mösera (*1900) z Merboltice, z čp 17. Tento muž „byl dne 28. 6. 1945 podle vládního nařízení jako německý příslušník z ČSR vypovězen do Německa a téhož dne tamtéž odsunut“. Zoufalé životní podmínky v Sasku jej však donutily k návratu. Hranici do Čech překročil 6. září 1945 u Hřenska. Odtud odešel do rodné obce, kde se zdržoval až do konce měsíce. Zde jej ale zadržela vojenská hlídka a pro podezření „neoprávněného překročení hranic do ČSR“ předala služebně SNB ve Verneřicích. Möser na vysvětlenou uvedl, „že si chtěl ve své rodné obci opatřit nějaké jídlo a pak chtěl opět odejít do Německa. V Německu prý měl velký hlad.“ Úřady jej odsoudily na měsíc vězení. Z něj putoval do sběrného tábora v Popovicích a následně zpátky do Německa.¹⁶

Podle dokumentů zaslaných MSK Merboltice na OSK Děčín-Podmokly se na začátku listopadu 1945 v obci zdržovalo ještě 543 osob německé národnosti. Drtivá většina práceschopných se živila zemědělstvím, jednotlivci byli zaměstnaní v průmyslu, několik osob bylo živnostníky nebo vykonávali svobodná povolání. Dne 11. února 1946 vyhotovil tajemník MSK v Merbolticích Bohumil Kašpárek soupis, podle něhož se v obci dosud nacházelo 519 místních Němců.

Drtivá většina z téměř tří set merboltických mužů mezi 14 – 60 lety byla podle poválečných soupisů organizována v NSDAP nebo Hitlerjugend. Jen něco málo přes dvacet mužů sympatizovalo se sociální demokracií, několik jednotlivců je v úředních dokumentech označeno jako „demokrat“ a pouze jeden jako příznivec někdejší křesťansko-sociální strany. Většina z těchto mužů také sloužila v německé armádě (Wehrmacht), několik mužů v nižších hodnostech pak u oddílů SS (Schutzstaffel), lidobrany (Volksturm), závodní stráže (Werkschutz) nebo blíže neurčeného oddílu policie.¹⁷ Na frontách druhé světové války padlo (nebo bylo pohřešováno) 78 merboltických mužů.¹⁸

Zatímco nacisty z Verneřic nebo Malého Šachova československé úřady z různých důvodů stíhaly, o ty merboltické přílišný zájem nejevily. Jediným dokumentovaným politicky motivovaným zatčením byl případ Rudolfa Mösera (*1926). Möser sloužil 18 měsíců jako voják u SS. Dne 8. května 1945 od svého pluku, který se nacházel v České Kamenici, dezertoval a následně se zdržoval v domě rodičů (čp. 122). V polovině června 1945 se přihlásil

¹⁶ ONV Děčín 1945-1960, Hlášení závažných případů (1945-1946), kt 89.

¹⁷ ONV Děčín 1945-1960, Soupisy Němců – Merboltice (1945-1946), kt 78.

¹⁸ Alfrted HERR, *Heimatkreis Tetschen-Bodenbach. Städte und Gemeinden*. Nördlingen 1993, s. 527.

na SNB v Benešově, kde uvedl, že sloužil pouze v armádě. Vojenské oddíly SS byly po válce považovány za zločineckou organizaci a činnost v nich hodnocena jako trestná. Za nějaký čas Möserovo zařazení u těchto oddílů vyšlo najevo a 31. října 1945 jej zatkli vojáci z verneřické posádky. Do vězení okresního soudu v Děčíně s ním putoval i jeho otec Rudolf Möser (*1888), dále obyvatelé domu čp. 180 – Möserova sestra Anna Redlichová (*1914) a její muž Josef Redlich (*1912). Proviněním posledně jmenovaných byl fakt, že „*příslušníka rodiny /úřadům/ neoznámili.*“¹⁹

Oficiální a již organizované vysídlování („odsun Němců“) začalo v lednu 1946 a jeho hlavní fáze oficiálně skončila 28. října téhož roku. Postupem času sice následovaly ještě další dílčí transporty, ale ty byly již početně slabší. Podle oficiálních údajů ministerstva národní obrany, předložených Spojenecké kontrolní radě v Berlíně, bylo k 1. říjnu 1947 vysídleno do spojeneckých okupačních zón 1 223 562 osob a do sovětské pak 711 782.²⁰

Němci usazení ve větších městech byli vysídlováni dříve, než obyvatelé zemědělských oblastí. Většina obyvatel převážně zemědělských Merboltic byla vysídlena v roce 1946. Lidé z obce podle údajů historika Alfreda Herra směřovali ze 70 % do sovětské okupační zóny a zbývajících 30 % do západních okupačních zón.²¹

C) ŽIVNOSTI

Před první světovou válkou se ve Verneřicích nacházelo 6 mlýnů. Ve třicátých letech už byly v provozu pouze tři – mlýn na mouku, šrot a olejní mlýn na výrobu řepkového či lněného oleje. Kolem roku 1930 v obci fungovala brusírna skla a pila. Velmi dobrou pověst tehdy měla dílna na hudební nástroje Stephana Storch. V obci se dále provozovalo košíkářství, bednářství nebo výroba košťat. Před válkou bylo v provozu celkem 7 hostinců – například „Zum Gemeindehaus“, „Zum Hutberg“ či „Schmiedebecken“ s tanečním sálem. Letní hosté zde mohli velmi snadno a lacino získat i ubytování v soukromí.²²

¹⁹ SOKA Děčín, ONV Děčín 1945-1960, Vyšetřování trestné činnosti. Hlášení stanic SNB (1945-1946), kt 90.

²⁰ BIMAN, CÍLEK, s. 211. K podmínkám, které vysídlení na území Saska museli snášet dále viz například: Matěj SPURNÝ, *Flucht und Vertreibung. Das Ende des Zweiten Weltkrieges in Niederschlesien, Sachsen und Nordböhmen*. Dresden 2008, s. 154-186.

²¹ Herrem uváděné údaje se týkaly počtu vysídlených v Německé demokratické republice a Spolkové republice Německo k roku 1959. Alfred HERR, *Heimatkreis Tetschen-Bodenbach. Städte und Gemeinden*. Nördlingen 1993, s. 527.

²² Alfred HERR, *Heimatkreis Tetschen-Bodenbach. Städte und Gemeinden*. Nördlingen 1993, s. 524.

Pro dnešní obyvatele Merboltic bude jistě zajímavé znát strukturu živností z počátku čtyřicátých let dvacátého století. Jejich soupis byl pořízen pro potřebu adresáře děčínského okresu. Velká část těchto podniků ale byla už v průběhu války „dána do klidu“.²³

DRUH ŽIVNOSTI	MAJITEL/MAJITELKA	ČÍSLO POPISNÉ
Cukrář	Josef Leinert	55
Hostinec	Rudolf Böhm	167
	Josef Förster	51
	Hedwig Hanisch	148
	Marie John	172
	Franz Schiffner	39
	Rudolf Wagner	61
	Rudolf Wenzel	83
Klempíř	Franz Möser	200
Kolář	Otto Weigel	41
	Leo Würzbesser	37
Kovárna	Johann Krombholz	68
	Johann Max	57
Krejčí	Josef Möser	66
Mlynář	Otto Blaha	197
	Josef Heller	21
	Josef Storch	59
Obchod potravinami	Josef Franze	50
	Josef Köppert	168
	Berta Seidel	197
Obchod uhlím	Franz Ahne	71
Obuvník	Rudolf Grosse	64
	Josef Möser	113
Olejný mlýn	Rudolf Günter	53
Pekařství	Berthold Storch	199
Prodej ovoce	Josef Hanke	32
Pronájem vozu	Edgar Michel	132
Řeznictví	Josef Förster	51
	Rudolf Wagner	61
Tabák	Adolf Lorenz	27
Vodní pila	Josef Ringelhann	203
Výroba hudebních nástrojů	Stephan Storch	144

V průběhu léta 1945 začali do Merboltic přicházet první zájemci o národní správu živností. Komisařský starosta Karel Kymlička charakterizoval ve druhé polovině srpna 1945 situaci při přebírání obecních živností následovně: „*Podotýkáme, že doposud se hlásilo u nás dosti zájemců, ale nikdo se pro naši obec nerozhodl. Všichni sbírají typy !/ z celého okresu a*

²³ Anschriftenbuch des Kreises Tetschen 1942. Děčín 1942, s. 109.

teprve doma se pro některou živnost rozhodnou.“ Takový postup ovšem údajně nezvolil Karel Řehulka z Prahy. Ten se totiž už v Merbolticích okamžitě rozhodl ucházet o národní správcovství hostince Rudolfa Wagnera (čp. 61). Řehulka měl, slovy komisařského starosty „o naši obec opravdu veliký zájem“ a žádal, aby mu Okresní správní komise (OSK) Děčín při vystavování pověřovací listiny národního správce vyšla maximálně vstříc. „Jest už načase“, napsal Kremlička pateticky, „aby i naše obec měla českého řezníka a hostinského. Jest nás zde už 17 českých rodin a rádi bychom se též po česku v českém hostinci bavili. Doufáme, že plně pochopíte naši situaci a v tomto očekávání se Vám poroučíme s českým pozdravem NAZDAR!“²⁴ Olejný mlýn (čp. 53) přidělila děčínská OSK na začátku srpna 1945 do národní správy Jaroslavu Kozlovi. Kozel nelenil a okamžitě se rozjel shánět semena potřebná k opětovnému rozjetí výroby. Pražská komora pro obchod, průmysl a živnosti jej však odbyla s tím, že nemá odborné znalosti o výrobě olejů, a tak žádné semena nemůže obdržet. Kozel z toho vyvodil jediný logický důsledek a národní správcovství vrátil. Už 23. srpna 1945 se ale olejný mlýn dostal pod správu Bohuslava Žemličky, který potřebnou praxi měl.²⁵ Mlýn (čp. 59) byl v nečinnosti od roku 1942. Jeho majitel, Josef Storch senior, v srpnu 1945 tvrdil, že mu živnost zarazili nacisté: „Následkem mé antifašistické činnosti mně byl zastaven mlýnský provoz v roce 1942 ze strany okresního rolnictva.“ Důvodem zastavení výroby byl však ve skutečnosti fakt, že Josef Storch mladší nastoupil v prosinci 1942 vojenskou službu. Nepřítomnost Storch mladšího byla podle dokumentů důvodem, proč mlýn nezahájil výrobu ani po válce. Svaz pro hospodaření s obilím jej ovšem nechal coby nepotřebný zavřít. V létě 1946 byl Storchův mlýn nakonec použit jako zásobárna náhradních dílů pro mlýn v Heřmanově.²⁶ Případ řeznické provozovny Josefa Förstera (čp. 51) ukázkově popisuje výměny majitelů na konci války a v době, která následovala. Förster byl 4. února 1945 povolán ke službě do Wehrmachtu. Svůj podnik však pronajal řeznickému mistru Josefu Dowiaschovi. Tento muž byl vyučený řezník (původně bytem v čp. 145) a do 1. října 1944 sloužil ve Wehrmachtu. Do rodné obce se ovšem vrátil jako válečný invalida. V únoru 1945 si Dowiasch zažádal o živnostenské povolení. V důsledku válečných událostí mu však nebylo uděleno. Zažádal si o něj proto ještě 11. června 1945 a ve své žádosti uvedl, že se nikdy nepletl do politiky.²⁷ Jeho žádosti pochopitelně vyhověno nebylo. Hostinec a řeznictví Josefa Förstera (čp. 51) dostal do národní správy osídlenec Jaroslav Kučera.²⁸ Pekařství Bernharda Storch (čp.

²⁴ ONV Děčín 1945-1960, Pověřovací listiny národních správců (1945-1946), kt 269.

²⁵ ONV Děčín 1945-1960, Pověřovací listiny národních správců (1945-1946), kt 269.

²⁶ ONV Děčín 1945-1960, Spisy jednotlivých živnostenských podniků (1945-1948), kt 278.

²⁷ ONV Děčín 1945-1960, Spisy jednotlivých živnostenských podniků (1945-1948), kt 278.

²⁸ ONV Děčín 1945-1960, Návrhy na přiděl živností do vlastnictví k přidělovým plánům (1948), kt 287.

199) přidělila 9. září 1945 komise Morici Farkašovi, zahraničnímu vojáku původem z Podkarpatské Rusi. Jeho pověřovací listinu doplňovalo výslovné doporučení Společenstva pekařů Děčín-Podmokly.²⁹

Jediným průmyslovým podnikem v obci byla pila Josefa Ringelahnna (čp. 203). Ta byla v provozu do roku 1943, kdy její majitel narukoval na frontu. Po tomto datu údajně fungovala v omezeném režimu. Na konci července 1945 si ji vyhlédl Karel Mach z Prahy a OSK Děčín mu ji přidělila 1. srpna 1945. Mach v žádosti o přiděl uváděl, že má s prací se dřevem bohaté zkušenosti. Jeho pražskou dílnu totiž zabral tělocvičný spolek, což bylo i důvodem jeho odchodu do pohraničí. U znárodněné pily si hodlal zřídit též truhlářství, neboť stroje už měl vlastní. Samotnou pilu shledal v bídém stavu – zanedbanou („většina všeho shnilá“) a vyžadující radikální rekonstrukci. Zřejmě i z tohoto důvodu označilo v únoru 1946 ministerstvo průmyslu Ringelahnnovu pilu za přebytečnou, nařídilo okamžité zastavení přidělu surovin a ukončení výroby.³⁰

Dne 10. září 1945 dosud nebyly národními správci obsazeny dva mlýny (čp. 59 a 198), dvě kovárny (čp. 188 a 39), kolářství (čp. 41), klempířství (čp. 200), cukrárna (čp. 55), výroba hudebních nástrojů (čp. 144) a trafika.³¹

Po vysídlení Němců z pohraničí zůstala velká část živnostenských podniků neobsazena a postupně zanikla. Počátkem roku 1948 začal Fond národní obnovy konečně přidělovat živnosti (a jiné provozovny) do majetku národních správců. Je však třeba poznamenat, že po komunistickém převratu v únoru 1948 docházelo v určitých případech z politických důvodů k přeceňování živností směrem nahoru. Z těchto důvodů odcházeli postižení národní správci raději do průmyslu. V budoucnu se příliš dobře nevedlo ani těm, kterým se přidělené živnosti povedlo splatit. Na přelomu let 1948-1949 totiž komunistický režim přistoupil k omezování soukromých podniků obchodu. Socializace pohraničí vedla k dalšímu narušení odchodní sítě a odchodu mnohých národních správců. Díky tomuto postupu došlo k výraznému snížení životní úrovně v pohraničních krajích.³²

²⁹ ONV Děčín 1945-1960, Pověřovací listiny národních správců (1945-1946), kt 269.

³⁰ ONV Děčín 1945-1960, Spisy jednotlivých průmyslových podniků (1945-1955), Pila Josefa Ringelahnna - Merboltice, kt 313.

³¹ ONV Děčín 1945-1960, Hlášení o obsazení národních správ (1945-1949), kt 263

³² Viz například Jiří TOPINKA, *Zapomenutý kraj. České pohraničí 1948-1960 a takzvaná akce dosídlení*. In: Soudobé dějiny č. III.-IV./2005, s. 334-385.

D) ZEMĚDĚLSTVÍ

Noví osídlenci začali do Merboltic přicházet v letních měsících roku 1945 a až do dokončení vysídlování žili a pracovali společně s místními Němci. Hlavním úkolem zemědělců tehdy bylo udržet v chodu jednotlivá hospodářství a plnit státem určené dodávky zemědělských produktů.

Na základě již výše zmíněného dekretu č. 12/1945, který stanovoval pravidla při konfiskaci a rozdělení zemědělského majetku, začala MSK Merboltice přidělovat jednotlivé zemědělské usedlosti osídlencům. Důležitou roli v přidělovém řízení hrálo stanovení náhrad za získaný majetek. Při jejich určování se vycházelo z místních poměrů, stavu hospodářství, výnosnosti, rozsahu živého a mrtvého inventáře. Stanovování cen probíhalo od února 1947. Přídělce byl povinen zaplatit hotově 10 % odhadu za půdu a příslušenství. Ke splacení zbývající částky se stanovila lhůta 15 let. V Merbolticích však většina osídlenců částky nesplatila, neboť při přechodu do JZD se povinnost splacení zrušila. (K vyrovnávání dlužných částek pak docházelo až v devadesátých letech při restitucích.)

Podobně jako v celém pohraničí i v zde se vedle skutečných zájemců o hospodaření objevovali zlatokopové nebo lidé, kteří přecenili své síly a na udržování státem svěřeného majetku nestačili.

Na tomto místě lze uvést pár příkladů první fáze osídlování zemědělského majetku v Merbolticích. Například usedlost čp. 22 (dnes Štěpán Šanc) z vlastnictví Němce Franze Gusta zabral již 24. srpna 1945 Slovák Augustin Janík. Velmi rychle ji však opustil (bez řádného vyúčtování) a vrátil se do Němčic v okrese Topolčany. Již 4. března 1946 ji ale získal Václav Urban, který původně sídlil v čp. 13. Statek Němce Emila Richtera čp. 60 (dnes v majetku tesaře a truhláře Jiřího Dohnala) obsadil 8. srpna 1945 Josef Kucha. Dekret obdržel 1. března 1946. Usedlost Němce Rudolf Rösslera čp. 141 (v současnosti zde hospodaří soukromý zemědělec Ondřej Šanc) obsadil 5. září 1945 Štefan Haban. Po krátkém čase ale odešel (bez vyúčtování) do čp. 156. Po něm přišel Jan Ďurčo, jehož dekret nese datum 1. března 1946. Hospodářství Franze Rölliga čp. 124 (dnes v majetku soukromého zemědělce Ing. Ludvíka Eflera) zabrala 8. září 1945 Emilie Hubová. Podobně jako Augustin Janík, i ona lehce nabitý majetek vbrzku (a opět bez řádného vyúčtování) opustila a jako své nové bydliště uvedla Němčice v okrese Topolčany. Dne 2. února 1946 dostal na stavení dekret zemědělec Karel Růžička. To však zdaleka nebyl konečný stav – u některých z vyjmenovaných usedlostí

se majitelé během několika let ještě změnili. Vyjmenované případy postihují pouze období let 1945-1946.³³

V roce 1946 se v obci nacházelo celkem 46 zemědělských usedlostí. Všechny měly svůj vlastní vodovod a byly elektrifikovány. Představitelé obce dokonce připouštěli, že nových osídlenců je dostatek. Někteří z nich projevíli zájem ještě o dalších minimálně 8 ha zemědělské půdy. Podle oficiálních záznamů se zde nacházely půdy převážně hlinité a hluboké. Na nich se pěstovaly obilniny (pšenice, žito, oves a v menší míře i ječmen), luštěniny (hrách), okopaniny (brambory, krmná řepa, cukrovka a krmná brukev) a píce. Celková plocha polí činila v roce 1946 celkem 436,48 ha. Z ovocného stromoví byly nejrozšířenější jabloně, hrušně, třešně, slívy a vlašské ořechy. Pro živočišnou výrobu shledávali představitelé Merboltic velmi dobré podmínky. V prosinci 1946 se v obci nacházelo celkem 40 koní, 472 kusů skotu, 110 prasat a 27 ovcí. Budoucnost obce si v roce 1946 představovali „*ve zvýšeném a racionálním dobytčářství, dobytčářství, chovatelství, mlékaření, částečně ovocnářství*“. Ovšem s tím, že by se v dohledné době měl v Merbolticích zřídit obecní vodovod a kanalizace. Noví obyvatelé projevovali zájem o včelařství, naproti tomu například o chov ovcí zájem nebyl žádný. Spolupráce (v oficiálním dokumentu nazvaná jako „*sousedská družnost*“) mezi novými obyvateli byla údajně malá. Zájem o družstevnictví prý v Merbolticích byl.³⁴ K 31. prosinci 1947 hospodařilo v obci již jen 29 rolníků na 253,69 ha zemědělské půdy.³⁵

V letech 1947-1950 opustilo české pohraničí mnoho osídlenců. Komplikovaná situace nastala především v zemědělství. I v Merbolticích se v této oblasti začal postupně projevovat nedostatek pracovníků. Někteří hospodáři odešli zpátky do vnitrozemí, část přešla pracovat do průmyslu, kde byly větší výdělky.³⁶ V Merbolticích se k 15. lednu 1949 nacházelo 65 obsazených zemědělských usedlostí.³⁷ Téhož roku zahájil stát masivní propagandu k vytváření Jednotných zemědělských družstev (JZD). V Merbolticích nebyli žádní statkáři a noví osídlenci neměli tak pevný vztah k půdě jako obyvatelé vnitrozemí, jejichž rodiny na svých hospodářstvích pracovali po několik generací. Založení JZD se tím značně zjednodušilo. Jasným lákadlem byl i společný nákup strojů potřebných ke sklizni a živočišné výrobě. Je také

³³ SOKA Děčín, Osídlovací komise ministerstva zemědělství Děčín 1945-1950 (1960). Zemědělské konfiskáty – Merboltice 1946-1951, kt 40. Dále *Anschriftenbuch des Kreises Tetschen 1942*. Děčín 1942.

³⁴ ONV Děčín 1945-1960, Dotazníky zemědělského plánování ke zjištění základních podmínek v obci, kt 569.

³⁵ ONV Děčín 1945-1960, Roční hospodářské výkazy zemědělské výroby, kt 571.

³⁶ Skromné informace o tomto období poskytuje například Kronika obce Merboltice, která je uložena v dosud nezpracovaném a torzovitě dochovaném fondu MNV Merboltice (1945-1980).

³⁷ ONV Děčín 1945-1960, Státní statky 1949-1960, kt 609.

třeba zdůraznit, že mnoho osídlenců zřízení družstev uvítalo, neboť vstup do nich je uchránil před úpadkem. Obecně v pohraničí platilo, že kolektivní způsob hospodaření si volili právě hůře hospodařící zemědělci. Dne 21. dubna 1950 schválila Ústřední rada družstev ustavení Přípravného výboru JZD Merboltice. Zájemců o vstup nebylo málo - celkem 33.³⁸

Prvním předsedou PV JZD Merboltice byl zemědělec Václav Ulrich (čp. 59) a jeho zástupcem zemědělec Václav Čížek (čp. 32). Mezi řadové členy přípravného výboru dále patřili: řídící učitel František Řehořek, kartáčník Eduard Mach (čp. 200), zemědělce Josef Januška (čp. 54), tajemník MNV Jan Hejda (čp. 8), zemědělec Václav Urban (čp. 22) a zemědělec Jaroslav Hendrich (čp. 42). Největší pozemek plánoval do družstva vložit předseda MNV Merboltice Alfréd Hejnal. Jeho rozloha činila 16,41 ha.³⁹ Samotné založení družstva však trvalo. V únoru 1952 navíc vznikly zásadní problémy, neboť všichni členové nesouhlasili s úřady prosazovaným přechodem na III. typ hospodaření.⁴⁰ Z toho důvodu byl následně zvolen i celý nový PV JZD Merboltice.

Ustavující schůze JZD Merboltice se konala až 6. září 1952. Jeho členská základna se však poněkud snížila. Nové vedení ale optimisticky předpokládalo další žádosti o členství, neboť další zemědělci z obce „čekají, kdo se vstupem do JZD začne“. To byl ovšem chybný předpoklad. Družstvo podle plánu hospodařilo jako JZD III. typu a orientovalo se na pastvinářsko-ovocnářskou výrobu. Pracovala pro něj strojní traktorová stanice (STS) v Benešově nad Ploučnicí a středisko řízení výroby se nacházelo ve Valkeřicích.⁴¹

V padesátých letech docházelo k dalšímu úbytku pracovních sil v zemědělství.⁴² Výdělky v JZD Merboltice byly poměrně nízké a jeho hospodaření provázely četné problémy. I proto často patřilo mezi ty nejhorší v okrese Děčín. Nakonec jej roku 1962 převzal Státní statek Verneřice.⁴³

ZÁVĚR

³⁸ ONV Děčín 1945-1960, Spisy týkající se jednotlivých JZD (1949-1960), kt 601.

³⁹ ONV Děčín 1945-1960, Roční hospodářské výkazy zemědělské výroby (1947), kt 571

⁴⁰ JZD je možno rozdělit podle způsobu hospodaření do 4 typů. **1.** typ počítal se společným obděláváním půdy a zachováním mezí, ve **2.** typu se již meze rozorávaly, ale zachovala se individuální živočišná výroba, ve **3.** typu již byla společná rostlinná i živočišná výroba a ve **4.** typu již nebyly členům vypláceny podíly podle rozsahu jimi vložené půdy. Odpor k násilnému zavádění vyšších typů JZD tak byl zcela pochopitelný. (Poznámka autora.)

⁴¹ ONV Děčín 1945-1960, Státní statky 1949-1960, kt 609.

⁴² Merboltice měly v 1953 307 obyvatel z toho 97 zemědělců. Role zaujímaly 460 ha, louky 100 ha, zahrady 21 ha a pastviny 45 ha – dohromady 626 ha. K tomu všemu patřilo ještě 150 ha lesa. ONV Děčín 1945-1960, Státní statky 1949-1960, kt 609

⁴³ SOKA Děčín, neuspořádaný fond MNV Merboltice, Kronika obce Merboltice.

Přelom čtyřicátých a padesátých let lze v oblasti českého pohraničí označit za dobu hlubokého úpadku. Problémy, které osídlování pohraničí přineslo, se ještě prohloubily po komunistickém převratu v únoru 1948. Československá verze tuhého stalinismu však nebyla původní příčinou popisovaného úpadku. Plánované hospodářství v období přechodu na pětiletý plán se ale v pohraničí projevily výrazněji, než jinde. Kolektivizace zemědělství, rušení živností, služeb i průmyslových podniků znamenalo jen další ekonomický a sociální propad. Zemědělci odcházeli kvůli bídám výdělků do průmyslu, ostatní pak kvůli celkově špatným životním podmínkám do větších měst nebo do vnitrozemí. Stát se této situaci pokusil čelit dalším dosídlováním, ale ani tato akce neměla právě dobré výsledky.

Na závěr lze pouze konstatovat, že se československému státu podařilo velkou část zkonfiskovaného německého majetku úspěšně promrhat. Náprava ekonomického, sociálního, kulturního a duchovního úpadku pohraničních oblastí si vyžádá ještě mnoho desítek let. ©
Mgr. Petr Karlíček, ©Sousedský spolek Merboltice, o.s.

Kolektivizace v Merbolticích, kolem roku 1952

2.3. Současnost obce

V současné době v obci žije 174 stálých obyvatel, jejich počet se však v sezóně výrazně navyšuje o chalupáře. V obci je rozšířen chov masného a mléčného dobytka, je zde i kozí farma, dále drobná řemesla výroba, služby ve stavebnictví a autodoprava. Díky aktivitě občanů se v obci pořádá mnoho společenských akcí, jakými jsou Merbotický masopust, kulinářské soutěže, soutěž ve cvrnkání kuliček, Den otevřených podstávkových domů, který je spojen s prohlídkou nejstarších domů v obci, s ukázkou tradičních řemesel a malým trhem domácích produktů (vždy poslední květnovou sobotu a neděli), hudební festival Merboltstock (srpen), filmový festival: „Krátký film v dlouhé vesnici“ (počátek září) a Svatokateřinská pouť (vždy kolem 25. listopadu). K těmto akcím patří i další typické vesnické radovánky jako jsou letní zábavy, nebo společná zabíjačka pořádaná v Klubu přátel Merboltic, dále dětský den, kopaná, mikulášská nadílka a setkání seniorů. Patří sem i stálé a příležitostné dobrovolnické práce na zkrášlení drobných památek a veřejného prostoru. V obci funguje sdružení dobrovolných hasičů, Sousedský spolek Merboltice a hospoda „Klub přátel Merboltic“.

2.4. Významné pamětihodnosti a přírodní památky

Lidová architektura

Půvabným a stále živým svědectvím předešlých století jsou četné a dobře dochované dřevěné stavby, tzv. podstávkové domy a další památky, například kamenné mostky, Boží muka či kamenné meze. V Merbolticích se dochovalo přibližně 15 velkých dřevěných zemědělských usedlostí a dalších 70 dřevěných chalup drobných sedláků a řemeslníků. Mezi pozoruhodné stavby patří také devět zděných klasicistních, či novějších statků a asi deset architektonicky zajímavých zděných domků z přelomu 19. a 20. století. Typické stavení má trojdílnou dispozici (roubenou světnici, zděnou síň a zděný, klenutý chlív). Světnicovou část obklopuje podstávka. Podstávkou nazýváme konstrukci nesoucí roubené stěny patra a střechu. Je tvořena svislými stojkami s šikmými pásky a trámovým překladem, často v bohatě vyřezávaném zdobném provedení. Ozdobnou řezbou byly opatřeny též pavlače a štíty. Nejstarší domy pochází již z konce 18. století. Vedle obytných domů patří mezi pozoruhodné objekty též četné dochované stodoly, špýchary, kolny a v neposlední řadě též kamenné klenuté mostky. Merboltice byly díky mimořádně dochovanému souboru lidové architektury prohlášeny roku 2005 Vesnickou památkovou rezervací.

Tzv. podstávkové domy v Merbolticích

Zvonice kostela sv. Kateřiny

Samostatně stojící čtyřboká věž zvonice byla dříve součástí areálu kostela sv. Kateřiny a hřbitova, zlikvidovaných v roce 1975. Zvonice byla zkázy ušetřena a v roce 2004 opravena a v jejím přízemí zřízena kaple sv. Kateřiny. Kaple slouží k příležitostným bohoslužbám i pravidelné bohoslužbě při Svatokateřinské pouti. Přízemí a první patro jsou z kamene, druhé patro tvoří sloupková konstrukce opláštěná bedněním, střecha tvořená impozantním krovem má jehlancový tvar. Svou mohutností vzbuzuje dojem bytelné středověké stavby, je však patrně mladší. Zvonice, včetně malé výstavy věnované dějinám kostela, je přístupná vždy v neděli, když se zvoní poledne.

Strážný vrch (Hutberg, občas nazývaný též Klobouk) 601 m n. m., se stal turistickým cílem již v roce 1886. Tehdy merboltičtí občané vybudovali na podnět místního učitele Josefa Böhma novou a dobře schůdnou cestu na vrchol a 20. června 1886 velkolepě oslavili otevření tohoto nového vyhlídkového místa. Od té doby uchvacuje Strážný vrch návštěvníky svým překvapivým panoramatickým výhledem. Je možné vidět Krkonoše, Jizerské a Lužické hory, Ještědský hřbet, Česko - Saské Švýcarsko, Labské pískovce s Děčínským Sněžníkem, blízkou Bukovou horu a další vrcholy Českého středohoří (Velké Sedlo, Milešovka). Na jihu je vidět Říp a dále vrcholy

Kokořínska a Českého ráje.

Pro velký zájem návštěvníků byla členy merboltické sekce Horského spolku pro České Švýcarsko vystavěna roku 1888 na Strážném vrchu chata. Roku 1893 byla postavena nová chata, a to již v režii spolku „Volné sdružení přátel přírody v Merbolticích“. Velkou zásluhu měl tehdy pan Josef Rösler, hospodář z č.p. 141 a majitel Strážného vrchu. Na sklonku 19. století založili merboltičtí tradici tzv. Hutbergfestu, lidového svátku, který byl hojně navštěvován a vyhledáván i lidmi z širokého okolí. Za krásnou vyhlídkou nelákal jen festival, ale také malá restaurace s pravidelným nedělním a letním provozem. V roce 1896 se již zmíněný spolek přátel přírody postaral také o propagaci Strážného a Merboltic a to vydáním knížky: Strážný vrch u Merboltic a jeho okolí (Der Hutberg bei Mertendorf und dessen Umgebung).

Pozoruhodné úsilí opěťované velkou návštěvností Strážného vrchu vyústilo v rozhodnutí postavit rozhlednu. První dřevěnou rozhlednu vystavěli členové spolku přátel přírody v roce 1901 a téhož roku slavnostně otevřeli 5. června. Stavbu finančně zajistil Johann Rösler a na počest jeho milé ženy byla pojmenována jako Mariina věž. V poválečných letech byla dřevěná rozhledna již dosti zchátralá, a tak se členové spolku přátel přírody rozhodli postavit rozhlednu novou. Se stavbou bylo započato v roce 1924 a již v roce 1925 byla na svatodušní svátky zpřístupněna veřejnosti nová 10 m vysoká kamenná rozhledna. Významně byl tehdy rozšířen i hostinec, ke kterému byla přistavěna krytá kuželková dráha. Rozhledna s restaurací se stala mimořádně oblíbeným výletním místem. Po druhé světové válce se ovšem nepodařilo navázat na tradici společenského života na Strážném vrchu, hostinec byl zrušen, rozhledna chátrala a na počátku 60. let 20. století již byla v kritickém stavu. Dílo zkázy dokonala noční bouře, stalo se tak pravděpodobně 17. listopadu 1963. Tehdy se mohutná stavba zřítíla a na dlouhou dobu zůstalo krásné vyhlídkové místo zapomenuto. S nápadem vystavět na Strážném novou rozhlednu přišli merboltičtí občané v roce 1999. Tento nápad se ujal a vybudování rozhledny se stalo jednou z priorit vedení obce. V roce 2000 byla zahájena přípravná činnost a s tím přišly i různé peripetie, po jejichž překonání byla nová dřevěná rozhledna 18. listopadu 2006 slavnostně otevřena.

2.5. Zajímavosti v okolí

Kamenec (Steinberg) 519 m n. m.

Kamenec je táhlý hřbet, který se rozkládá na levém břehu Merboltického potoka. Jméno dostal podle velkých suťových polí, jež tvoří část jeho jižního i severního svahu. Pod příkrým severním svahem se nacházejí ledové jámy, ve kterých se drží převážnou část roku led. Část

Kamence je přírodní rezervací, ve které se vyskytuje mnoho vzácných živočichů a rostlin. Např. zde žije výr velký, puštík obecný, krutihlav obecný, krkavec velký, arктоalpinští pavouci apod. Za své hnízdiště si Kamenec vybral i čáp černý. Z rostlin to jsou např. brslen evropský, tis červený, vranec jedlový. Kamenec je v současné době přístupný jen pro zdatné turisty a příroda tu má nerušený klid. Obec Merboltice plánuje Kamenec lépe zpřístupnit. S Kamencem jsou spojeny místní pověsti o nalezištích zlata a trpaslicích.

Bledule jarní (Leucojum vernum)

Navštívíte-li Merboltice v brzkém jaru, zaujmou Vás vzácné a chráněné bledule jarní. V souvislém pásu rostou například v lužním lese podél Merboltického potoka nad vesnicí.

Výletní místa

Rytířův skok (Rittersprung) a Zvonkový kámen (Glöckelstein) jsou dvě výrazné skály ležící nedaleko Strážného vrchu, ke kterým se váží pověsti o smrtelném pádu rytíře a trpaslicích obývajících Zvonkový kámen. V okolí Strážného vrchu a v celé oblasti Verneřicka byla v 19. století zahájena těžba hnědého uhlí, ale kvůli malé mocnosti uhelných slojí a komplikovaným podmínkám byla zase brzy ukončena. Dnes o ní svědčí už jen výsypky vytěžené zeminy zarostlé vegetací. Havraní (Rabenstein), zaniklá vesnice s dobře patrnými pozůstatky domů, cest a zahrad. Vrch Havraní skýtá překrásný panoramatický výhled, o kterém se v roce 1788 přesvědčil i císař Josef II. Přírodní památka Bobří soutěska představuje hluboký kaňon s peřejemi a skalnatými kaskádami. Horní Police a barokní poutní kostel Navštívení Panny Marie. Buková hora s Humboldtovou vyhlídkou, odkud je nádherný pohled na kaňon Labe. Valkeřice a rozhledna Kohout. Zřícenina hradu Ostrý u Františkova nad Ploučnicí. Zřícenina hradu Vrabinec u Těchlovic. Muzeum lidové architektury Zubnice a Zubnická muzeální železnice.

Mgr. Petr Lissek, © Sousedský spolek Merboltice, o.s.

3.0. Projekty realizované z Programu rozvoje venkova v obci Merboltice

V obci Merboltice v děčínském okrese byly v letech 2006 – 2011 v rámci Programu rozvoje venkova realizovány tři projekty. Dva z projektů (Přestavba stodoly na faremní sýrárnu, Stavební úpravy kravína K-96 na volnou stáj, přístavba krmišť a hnojné koncovky) byly zaměřeny na zefektivnění, či zřízení zemědělské produkce a třetí projekt byl zaměřen na zřízení tesařské dílny (Stavební úpravy a zřízení tesařské dílny v Merbolticích).

3.1. Přestavba stodoly na faremní sýrárnu, Merboltice č.p. 141, Ondřej Šanc

- a. **Název projektu:** Kozí farma Merboltice - výstavba faremní sýrárny
- b. **Rok realizace:** 2009/2010
- c. **Z jakého opatření byla rekonstrukce financována:** PRV-I.3.2. - Zahájení činnosti mladých zemědělců
- d. **Jaká byla výchozí situace:** Jednalo se o malou (rodinnou) kozí farmu s mléčnou produkcí. Spolu s podáním projektu se z čistě soukromého hospodářství stala oficiální farma, která zároveň vstoupila do přechodného období ekologického zemědělství. Hlavní starostí bylo vyřešit problém zpracování, respektive odbytu mléka a mléčných výrobků, při zachování všech legislativních požadavků, tedy postavit mléčnici na chlazení a skladování mléka a výrobu s balírnou a sociálním zázemím na výrobu sýrů.
- e. **Jaké byly problémy:** To, že sýrárna byla vestavěna pod patrovou stodolu (akce s prkenným pláštěm) s dvoupatrovým krovem (takže je nyní pod jednou střechou chlív, sklad sena, dojírna i sýrárna), je sice v závěru praktické, ale přineslo to spoustu problémů navíc. Bylo nutné stavbu podepřít pod prvním patrem a vyřezat a strhnout konstrukci přízemí a posléze udělat nové základy i desku, zavést do objektu elektřinu, vodu i odpady a pořídit ČOV. Celá stodola je kulturní památkou, tomu byl posléze přizpůsoben ve všech směrech i finální vzhled pláště a volba materiálů.
- f. **Celkový rozpočet projektu:** 1,3 miliónu
- g. **Cíl a účel projektu:** začít podnikat v ekologickém zemědělství, zpracovávat legálně vlastní mléko a vyrábět z něj sýry apod.

h. Stav před a po rekonstrukci: Před rekonstrukcí se jednalo o nevyužitý prostor, kde dříve stávaly zemědělské stroje a vozy. Prostor je umístěn ve stodole, která podélnou osou orientována kolmo ke svahu, ve spodní části tak vzniká díky svažitosti terénu jakési "přízemí". Původní konstrukce už byla velmi poškozena, obvodové pozednice držely na podezdívce (z kamenů volně ložených na hlíně, která tvořila ostatně celou podlahu) asi na čtyřech místech (šířka stodoly cca 10m, nad tím patro a dvoupatrový krov). Vrchní pozednice byly na dvou místech zlomeny a podepřeny, celá konstrukce vlastní vahou ujížděla ze svislé osy a bednění pláště už dávno neplnilo svoji funkci. Bylo nutné to nějak řešit, celá stavba se mohla zřítit. Nyní je konstrukce přízemí nová, zateplená a izolovaná, a podpírá zbytek stavby spolehlivě. Stojí na betonových základech s lícováním ze sbíraného místního kamene a je opláštěná prkny v původní skladbě. Uvnitř je moderně zařízená sýrárna se zářivkami, dlaždičkami a nerezovou úpravou, ale z venku to vypadá jako stodola s okýnky.

i. Zhodnocení výhod a nevýhod formou rozhovoru:

1. Jaký byl Váš záměr při přestavbě objektu starého objektu stodoly?

Na počátku bylo vlastně rozhodování o tom, jak celou stodolu využít. Byla tak zarostlá, rozpadlá a hlavně velká, že jakékoliv investice do její záchrany musely být podmíněny alespoň minimální šancí na pozdější (byť třeba jen částečnou) návratnost. Kromě například veliké truhlářské dílny se využití pro zemědělství samo nabízí, obzvlášť když už jsme měli pár koz jako hobby chovatelé. Jedna věc je ale zabezpečit statiku, opravit střechu a vůbec stavbu po technické stránce, druhá ale vytvořit funkční zázemí pro farmu jako provoz, tzn. prostor pro skladování sena i jádra, chlévní kóje, prostor pro nástup na dojení i dojírnu samotnou, fixační a dojící zařízení a zejména výrobu, tedy mléčnici s chladicí nádobou a sýrárnu s digitálně řízeným pasterem i sociální zázemí. To rozhodnutí, jak využívat tu stodolu, ale nepřišlo takhle pragmaticky od stolu, ale spíše postupně vznikalo a uzrávalo během několika let, jak nás začaly různě trápit jednotlivé věci. Tak jsme nejdřív ubytovali kozy v rozpadlé stodole, a pak ji jim nad hlavami a vedle chléva postupně opravovali, až přišla chvíle, kdy bylo nutné se rozhodnout, jestli dál pokračovat (v dost nerentabilním) domácím chovu a zpracování, nebo využít možností projektu PRV a postavit zmiňovanou sýrárnu. O dva roky později jsme z jiného titulu PRV dotáhli ty ostatní jmenované věci.

2. Jaký byl původní stav objektu?

No jak jsem již řekl, stodola byla třicet let nevyužívaná, zarostlá vzrostlými nálety, a vítr vesele fičel skrz odpadlá prkna a vyvrácená vrata. Střecha v místech, kde byl z terénu přímo vjezd do krovu, byla tímto svahem pohlcena a statika celé stavby byla vážně narušena v důsledku poškození několika důležitých konstrukčních prvků. K tomu je třeba si představit, že předchozí využití stodoly bylo skladiště starého smetí a krámů, a máte obrázek hotový.

3. Co bylo na objektu obnoveno? Byl proces komplikovanější tím, že se ve Vašem projektu jedná o objekt, který je zároveň kulturní památkou?

Pokud se soustředím jenom na věci financované z PRV, tak se jedná hlavně o opravu základů a lícového zdiva pod severozápadní štítovou částí, opravu obvodové konstrukce a opláštění tamtéž, dále výměnu betonové podlahy vedle mlatu (dojírna - ve střední části stodoly) a opravu dřevěné podlahy v prostoru za pernou (skladování krmiv). U ostatních věcí (o kterých už jsem před tím mluvil) se jedná vlastně o nové zařízení nebo vybavení, nebo třeba vůbec jen přivedení sítí.

Pokud jde o tu památku, tak snad je dostatečně výmluvné to, že se celé hospodářství stalo památkou až po tom, co jsme to tu koupili, chci říct, že je nám estetika lidové architektury velmi blízká, a když jsme s architektem (Ing. T. Efler) zvažovali vzhled rekonstruovaného objektu, automaticky jsme chtěli zachovat maximální míru autenticity, kterou vlastně kazí jen okna, ta tam samozřejmě před tím nebyla. Ze severovýchodní strany se musela přistavět krytá pavlač, pro přenos konví s mlékem. I zde jsme se hned shodli na podezdívce z místního sbíraného kamene a tesařské konstrukci s čepovanými spoji. Když jsme pak projekt předkládali památkářům, souhlasili bez výhrad, respektive snad i s určitou radostí nad tím, že díky novému využití má ta stavba šanci tu stát třeba dalších 130 let.

4. Jaké byly potíže při realizaci?

Nejtěžší byla asi ta zodpovědnost za všechny jednotlivé procesy stavby, kdy jeden dodavatel je závislý na práci druhého, ten může onemocnět a tamten pak zase už nemůže, pak nějaké špatné počasí, a najednou jste dva měsíce ve skluzu, a pak je mínus 20 stupňů celsia, prosinec, a vevnitř si plynovými kamny topí dva obkladači a měsíc s vámi bydlí v jedné domácnosti a obkládají těch devět místností kolem dokola.

K tomu jsme ale už měli ty kozy, které nám ale ještě vlastně nesměly přinášet zisk, protože jsme neměli výrobu, ale práce je s nimi už teď, narodil se první syn, přišla finanční krize, no já nevím, prostě to bylo celý takový rušný, než jsme vlastně (jako podnikatelé - začátečníci) přišli na to, že se nám v čase investice do sýrárny a nemožnosti zisků velice vyplatí být plátcí DPH, tak to nás stálo dost.

5. Jak Vám realizovaný projekt ovlivnil život? Pokud vím, tak jste se věnoval hobby chovu koz s produkcí pro vlastní potřebu a nyní jste certifikovaným bio producentem.

No tak ovlivnil ho vlastně po všech stránkách, nechci mluvit o té pracovní, chovatelské nebo třeba podnikatelské, ale vezmu jen tu sociální. Když jezdíme na různé akce, ať už farmářské trhy, nebo různé jarmarky atd., potkáváme spoustu nových lidí, ať už mezi zákazníky, nebo trhovci, nebo organizátory, to je moc zajímavý svět už sám o sobě. Taky na farmu přijdou zajímaví lidé, nebo někdo z rozhlasu nebo z novin. A od spousty těch lidí člověk cítí něco jako podporu, nebo fandění, možná respekt, nevím jak to říct, ale je to příjemné. Taky je to takové "povolání", že to člověk může říct hrdě v každé společnosti, a nemusí se bát, že se shodí. Nedokázal bych teď začít počítat, ale určitě jsme díky farmaření potkali hodně lidí, které teď řadíme mezi své kamarády nebo milé a blízké známé.

6. Vzrostla vaše produkce? Máte více zvířat? Více zákazníků? Máte nyní např. více času na odbyt produktů?

Produkce roste zatím pomaličku každý rok (což je teď tím, že dorůstají mladé kozy), ale nějaké skokové zvýšení jsme neměli, stejně tak to je se zvířaty, kde udržujeme stádo kolem 25 dospělých dojníc. Tady jsme spíš limitovaní velikostí pastvin. Zákazníků máme určitě nesrovnatelně víc, dost je jich i stálých a pravidelných, chodí si třeba na každý trh, nebo pravidelně jezdí na farmu. Největší změnou oproti předchozí době je možnost chlazení a skladování mléka, kdy jsme najednou nemuseli vařit sýr každý den, ale každý třetí. Zároveň jsme také získali prostor, kde jde to množství nastrádaného mléka zpracovat za dodržení hygienických podmínek. A do třetice se nám díky vybavení sýrárny podařilo víceméně ustálit chuť, tvar i velikost sýrů tak, aby byl spokojen zákazník i my.

A s tím časem se to má tak, že dokážeme teď vyrobit i prodat naši produkci efektivněji, tak v ušetřeném čase pečujeme o své tři syny.

7. Jaké vidíte nevýhody toho, že jste se vydali cestou „oficiálního“ projektu?

Ty nevýhody jsou vlastně tak trochu teoretické, protože z dnešního pohledu jsme moc ani jinou cestu (pokud jsme se chtěli dál věnovat chovu koz) neměli na výběr, jakýkoliv neoficiální model by nemohl obstát jako plán na živobytí pro rodinu, natož na delší dobu. No a tak tedy ta nevýhoda je poměrně slušně vysoký úvěr, závazek pět let vůči poskytovateli dotace, že se tím užijeme, vstup do podnikatelského světa, kde i v takhle idylické branži nemusí být všechno růžové. No ale v podstatě jsme spokojení.

8. Jaké hlavní výhody vidíte v tom, že jste finančních prostředků využili?

Pomohlo nám to k tomu dostat se s farmou na úroveň, které bychom neměli šanci dosáhnout svépomocně z vlastních zdrojů, to je jasné, ale hlavně nám ta možnost podat si takový projekt dala obrovský impuls, to už si dneska zase vůbec neumím představit, kolik úřadů je nutné oslovit, když chcete mít takovou malou rodinnou biofarmu se sýrárnou. No a to, co jsem říkal na začátku, ta stodola by spadla a my jsme neměli na její rekonstrukci, tady to jsou dvě výhody v jednom, opravila se kulturní památka a my jsme si zajistili živobytí.

Rozhovor vedla a zaznamenala Lucie Šancová

LIST OBJEKTU v území zpracovávaných zásad ochrany památkových hodn			LIST ČÍSLO :
R.č: 101 231 / 3	Název objektu : stodola	Místní část : leží téměř uprostřed obce	
Č.p: 141	Ulice , č.orientační : -		
Č.parc.: st. p. č. 198/1	K.ú.:	Vlastník: fyzická osoba	
Počet objektů: 1	Počet podlaží: nadzemních: 1 podzemních: 0	Autor: -	
Rok postavení, sloh.určení, popis : Objekt pravděpodobně z pravděpodobně 19. století Stavba je umístěna východně od obytného domu p. 141. Objekt v zásadě obdélného půdorysu s rozšířenou			

částí v severozápadní části. Celodřevěná stavba se svislým bedněním z prken o šíři 20 – 25 cm kladených na sraz a sedlovou střechou krytou plochou maloformátovou cementovou krytinou.	
Významné stavební změny : Objekt již nebyl dotčen zásadními stavebními úpravami.	
Průzkumy : Merboltice – obec, stavebně historický průzkum, 1989, archiv NPÚ Ústí n.L., sbírka SHP, č. 553	
Předmět ochrany: Celý areál ve své hmotové podstatě se všemi dochovanými prvky a detaily.	
Závady : Havarijní stav celé konstrukce, napadený vnější plášť objektu.	
Regulativy : Zachovat všechny dochované konstrukce, dispoziční řešení a detaily. Provést výměnu části bednění, přehodnotit statiku objektu, přeložit a doplnit střešní krytinu.	
Zpracoval : Alena Sellnerová	Datum : 15. září 2005

Mgr. Alena Sellnerová

Technická zpráva objektu

Stavební úpravy stodoly spojené se změnou užívání na sýrárnu Merboltice čp. 141

1) Rozsah stavby

- i. Stavební úprava části stávající stodoly
- ii. rekonstrukce vnitřních rozvodů inženýrských sítí
- iii. terénní a zahradní úpravy na vlastním pozemku

2) Širší urbanistické vztahy

Objekt stodoly je situován na zahradě obytného domu čp.141 v centrální části táhlé potoční vesnice Merboltic. Usedlost je spojena s obecní silnicí kamenným mostkem, překlenujícím Merboltický potok, samotná stodola se pak nachází na zadní straně domu ve svahu a je obklopena loukami a sadem, za stodolou již nepokračuje další zástavba.

3) Vztah k územně plánovací dokumentaci

Projekt je v souladu s platnou územně plánovací dokumentací schválené urbanistické studie a též zpracovávaného územního plánu obce Merboltic.

Obec Merboltice je památkově chráněná vesnická zóna, usedlost čp. 141 včetně stodoly jsou památkově chráněné objekty a proto bylo řešení konzultováno se zástupci památkové péče.

4) Popis objektu:

Objekt stodoly je obdélného půdorysu, posazený kolmo k severozápadnímu svahu, takže přízemí tvoří jen jednu šestinu půdorysu prvního patra, které je výše ve svahu již v úrovni terénu. Jedná se o dřevostavbu, stěny jsou tvořeny sloupkovou konstrukcí opláštěnou prkny, ve styku s terénem kamenná podezdívka. Sedlová střecha je krytá betonovými a pálenými taškami.

Přízemní část stodoly je využívána jako sklad hospodářského nářadí. Jihovýchodní část stodoly v patře je využívána pro ustájení koz, dojení a jako skladovací prostor, severozápadní část patra stodoly je nevyužívána.

Navrhovaná výrobná sýrů bude umístěna v přízemní části stodoly na místě hospodářského skladu, budou zde provedeny hydroizolace a tepelná izolace obvodových stěn, stropu a podlahy, prostor předělen novými příčkami, provedeny keramické obklady podlahy a stěn. Současně jsou zde navrženy rozvody vody, kanalizace a elektřiny pro zřízení výrobní sýrů a nezbytného hygienického zařízení šaten a WC, dle požadavků technologie výroby a potřeb personálu.

Při severovýchodním průčelí bude zřízena dřevěná pavlač, která bude sloužit pro transport konví s nadojeným mlékem směrem k sýrárně. V horní části stodoly v prostoru dojírny bude zřízena výlevka a přivedena teplá a studená voda a provedeno nové osvětlení, jinak tyto zbylé části prvního patra stodoly a krovu zůstanou bez stavebních úprav a nejsou součástí tohoto projektu.

ARCHITEKTONICKÉ A STAVEBNĚ TECHNICKÉ ŘEŠENÍ

1) Provozní a architektonické řešení

Popis a současný stav objektu

Objekt stodoly je obdélného půdorysu, posazený kolmo k severozápadnímu svahu, takže přízemí tvoří jen jednu šestinu půdorysu prvního patra, které je výše ve svahu již v úrovni terénu. Jedná se o dřevostavbu, stěny jsou tvořeny sloupkovou konstrukcí opláštěnou prkny, ve styku s terénem je kamenná podezdívka či opěrná stěna. Sedlová střecha je krytá betonovými a pálenými taškami.

Přízemní část stodoly je využívána jako sklad hospodářského nářadí. Jihovýchodní část stodoly v patře je využívána pro ustájení koz, dojení a jako skladovací prostor, severozápadní část patra stodoly je nevyužívána.

Navrhované dispoziční a stavební úpravy

První nadzemní podlaží - přízemí

Navrhovaná výrobná sýrů bude umístěna v přízemní části stodoly na místě hospodářského skladu.

Dispozice sýrárny vychází z požadavků technologa – viz samostatná složka se zprávou a výkresy. Hlavním vstupem se vchází do zádveří a skrze civilní šatnu do čisté šatny, kde je k dispozici pracovníkům sprchový kout, umyvadlo a WC. Průchodem přes čistou šatnu je přístupná samotná sýrárna s výrobou sýrů, kde je instalován paster a v samostatném prostoru oddělena chladicí nádrž mléka, které je dopravováno z exteriéru z pavlače na severovýchodním průčelí. Sýry zde na stolech budou zrát a poté v další místnosti bude probíhat balení sýrů, a poslední prostor je určen pro expedici, kde budou v chladícím boxu sýry uschovány a poté výdejním prodejním okénkem expedovány ven. Expedice je též propojena s čistou šatnou.

Budou zde provedeny hydroizolace a tepelná izolace obvodových stěn, stropu a podlahy, prostor předělen novými příčkami, provedeny keramické obklady podlahy a stěn. Současně jsou zde navrženy rozvody vody, kanalizace a elektřiny pro zřízení výrobní sýrů a

nezbytného hygienického zařízení šaten a WC, zřízeno odvětrání prostoru ventilátory, vše dle požadavků technologie výroby a potřeb personálu.

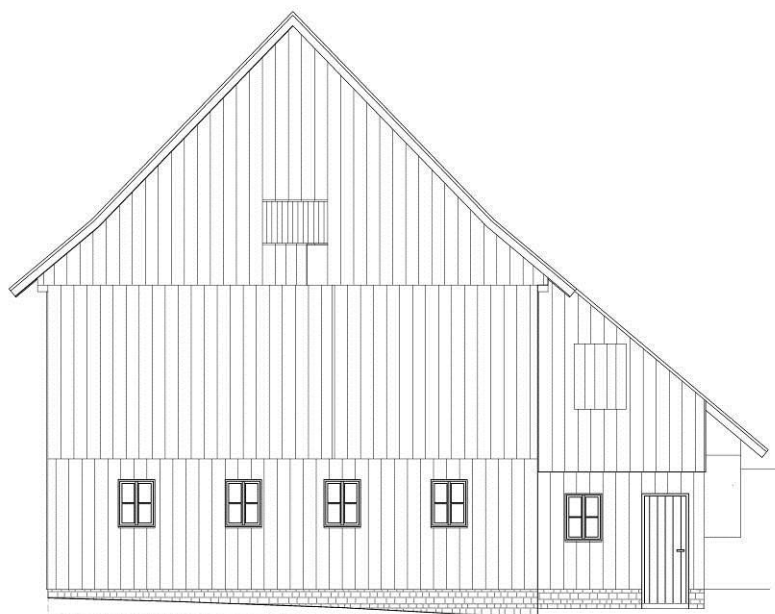
Druhé nadzemní podlaží – patro

Při severovýchodním průčelí bude zřízena dřevěná pavlač, která bude sloužit pro transport konví s nadojeným mlékem směrem k sýrárně. V horní části stodoly v prostoru dojírny bude zřízena výlevka k mytí mléčných konví a přivedena teplá a studená voda a provedeno nové osvětlení, jinak tyto zbylé části prvního patra stodoly a krovu zůstanou bez stavebních úprav a nejsou součástí tohoto projektu.

Střecha

Stávající sedlová střecha domu bude ponechána včetně taškové krytiny.

Ing. Arch. Tomáš Efler

INVESTOR: ONDŘEJ ŠANEC	MÍSTO STAVBY: MERBOLTICE ČP.141, 40502 DEŽN
PROJEKTANT: ING. ARCH. TOMÁŠ EFLER ING. TOMÁŠ ŠEDINA	NÁZEV DÍLA: 01-2008 VÝROBNA KOŽÍCH SÝRŮ VE STÁVAJÍCÍ STODOLE MERBOLTICE ČP.141
MĚŘÍTKO: 1:50	
DATUM: 2_2008	
STUPEŇ: STAVEBNÍ POVOLENÍ	NÁZEV PŘÍLOHY: POHLED NA SZ PRŮČELÍ
PROFESE: STAVEBNÍ	

Stav objektu sýrárny před rekonstrukcí 1

Stav objektu sýrárny před rekonstrukcí 2

Stav objektu sýrárny v průběhu rekonstrukce 1

Stav objektu sýrárny v průběhu rekonstrukce 2

Stav objektu sýrárny po rekonstrukci

3.2. Stavební úpravy a zřízení tesařské dílny v Merbolticích, Merboltice čp. 60 Jiří Dohnal

- a. **Název projektu:** Stavební úpravy a zřízení tesařské dílny v Merbolticích
Program rozvoje venkova (osa III) opatření III.1.2. Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje, záměr a) zakládání a rozvoj mikropodniku
- b. **Rok realizace:** 2009/2011
- c. **Z jakého opatření byla rekonstrukce financována:** Osa III, opatření III.1.2. Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje, záměr a) zakládání a rozvoj mikropodniku
- d. **Jaká byla výchozí situace:** Realizátor projektu vlastnil tesařskou firmu, vlastnil základy bývalé stodoly a budovu špýcharu ve velmi špatném stavu, nedisponoval žádnou zpevněnou plochou, kterou potřeboval pro tesařské práce a hodlal firmu rozvíjet a zaměstnat alespoň jednoho zaměstnance.
- e. **Jaké byly problémy:** Náročná administrativa, délka doby od podání projektu do schválení projektu a riziko ztráty investovaných zdrojů do zpracování projektu v případě, že by projekt nebyl schválen a podpořen.
- f. **Cíl a účel projektu:** Zajistit rozvoj firmy vhodným zázemím, získání základního stacionárního vybavení pro dílenský provoz, zajištění pozice pro nově vzniklé pracovní místo.
- g. **Porovnání stavu před a po rekonstrukci:** viz rozhovor
- h. **Zhodnocení výhod a nevýhod formou rozhovoru:** viz rozhovor

Rozhovor:

Jaké bylo zaměření Vašeho projektu?

Šlo o to opravit starý špýchar, který je součástí památkově chráněné venkovské usedlosti, přestavbu bylo tedy nutné konzultovat s pracovníky památkové péče. Mým cílem bylo vytvořit dílnu se základním vybavením stroji, zajistit vznik venkovní zpevněné plochy a zřídit jedno pracovní místo.

Jaká byla situace před projektem z PRV?

Já už jsem v té době měl firmu, ale spíše jsem pracoval po montážích nebo na zakázkách, než doma, kde nebylo zázemí ani vnitřní, ani venkovní. Z projektu PRV se vytvořilo zázemí venkovní, což je dost důležité, protože vzniklo kolem 100 metrů zpevněné venkovní plochy, která je pro tesařský podnik velmi důležitá, především z důvodu pracovního pohybu. Proto se naše firma jmenuje Tesařský dvůr - tak se dřív říkalo tesařským hutím, nebo dvorům, kde se například sestavovaly roubenky, nebo třeba krov, který se kompletně připraví na dvoře, očísluje, popíše, rozloží a znovu složí na místě určení. Proto byla zpevněná plocha velmi důležitá, někde stačí třeba jen štěrk, v našem případě je to kamenná dlažba, betonové panely a beton.

Dostal jste v rámci projektu PRV i finanční prostředky na stroje?

Dostal jsem peníze na profesionální stroje přenosné (řetězová dlabačka, kotoučová pila, tesařský hoblík) a také na stacionární vybavení dílny, dva základní stroje, které nejsou přenosné - formátovací pilu se spodní frézou, což je základ, a potom hoblovku s protahovačkou.

Pomohlo Vám PRV získat lepší zakázky, zvětšit firmu, zaměřit orientaci firmy na konkrétnější zakázky, zvýšit počet zaměstnanců?

Ano, to se opravdu podařilo. V původním plánu projektu PRV se jednalo o zřízení jednoho pracovního místa, což byla povinnost k projektu, ale ve finále vznikla pracovní místa tři. Kombinace kvalitních strojů, opravené dílny a zpevněné venkovní plochy umožnila rozvoj firmy a realizaci řádově větších projektů, nemluvě o možnosti práce v zimě.

Byly nějaké nevýhody při realizaci projektu z PRV?

Kapacita dílny je malá - jsme firma, která se zabývá obnovou památkových objektů a tesařinou, a prostor je pro nás malý. Špýchar, bývalá sýpka, je kulturní památka, a to znamená jistá omezení - bylo by lepší mít větší okna, která dávají více světla, nebo úpravy pro lepší pohyb pracovníků a provozu. Proto jsme se soustředili na práci venku.

Pokud chce jít člověk cestou oficiálního projektu, vyžaduje si to investici, která je vyšší, než kdybych to dělal postupně, logicky. Ven na pracovní plochu bych třeba dal staré panely, které bych sehnal, nebo i stroje by mohly být z druhé ruky...

Nevýhodou je, že člověk musí mít finanční základ, nebo možnost půjčky, aby do toho mohl jít, administrativa je hodně náročná (statici, hasiči, CHKO atd.) a i poměrně nákladná. Žadatel tak musí investovat desítky tisíc korun bez jistoty výsledku. Doba od podání projektu do jeho schválení je navíc velmi dlouhá.

A jak dlouhou dobu Vám trvalo, než jste "dal projekt dohromady"? Půl roku?

Asi rok a půl. Začal jsem to chystat s předstihem, začalo mě to zajímat. Stav budovy byl katastrofální, narušená statika, také bylo nutné koupit různé části pozemků, které zasahovaly do projektované plochy, a tak trvalo nějakou dobu, než se pozemky scelily, zapsaly apod.

Takže jak hodnotíte program PRV?

Vidím především výhody. Z hlediska firmy mě to opravdu někam posunulo, i v rovině kvality a profesionality bez provizorií. Z širšího pohledu považuji za přínosné, že se „za pět minut dvanáct“ zachránil a opravil jedinečný památkově chráněný objekt, který není jen hezkou vesnickou kulisou, ale opět po desítkách let něčemu slouží - práci se dřevem.

Rozhovor vedla a zaznamenala Lucie Šancová

Popis situace:

Usedlost čp. 60 se nachází ve střední části obce na levém břehu Merboltického potoka, při historicky důležitém křížení cest z Valkeřic a z Horní Police s cestou procházející údolím Merboltic, dnešní silnicí. Usedlost na tomto místě patří jistě mezi nejstarší usedlosti vyměřené při středověkém založení obce, selské stavení ovšem procházelo v průběhu staletí několika přestavbami. Číslo popisné 60 obdržela při prvním číslování domů v roce 1771.

Na mapě stabilního katastru z roku 1843 je usedlost zakreslena jako třístranná, skládající se ze tří budov, označených žlutě, pravděpodobně obytného stavení, špýcharu a stodoly, v té době tedy dosud převážně dřevěných. V soupisu majitelů domů obecní kroniky z roku 1925 je v této usedlosti uveden majitel Josef Karl, sedlák. Archivní rešerše k historii usedlosti nebyla bohužel dosud zpracována.

Popis špýcharu a stodoly

Na západní straně uzavírá dvůr bývalé selské usedlosti patrový špýchar. Jedná se o nevelkou patrovou obdélnou stavbu se sedlovou střechou, orientovanou svým podélným východním průčelím do dvora usedlosti.

Přízemí je vyzděno z lomového kamene a cihel, v zadní podélné stěně je částečně zapuštěné do svahu. Přízemní prostor je zastropen trémovým stropem a otevírá se k jihu a východu vraty a sloužil pravděpodobně jako kůlna.

Dřevěné patro je v jižní části roubené, v severní části jsou stěny tvořeny sloupkovou konstrukcí s vnějším svislým prkenným obedněním. Jednoduchá pavlač na dvorní východní straně spojuje patro s dvorem pomocí dřevěných žebříkových schodů. Z pavlače se vstupuje do středu dispozice patra pěkným dřevěným portálem v roubené stěně a poté v levé jižní části interiéru je dochována část roubené příčky a dřevěného portálu do bývalé komory. Dle pozůstatků roubených příček bývala tato jižní část patra rozdělena na dvě nestejně velké místnosti. K východu do dvora roubený prostor osvětlují vnější dvoukřídlá, ven otvíravá šestitabulková okna, s vyřezávanou masivní parapetní vnější římsou a vnitřními prkennými špaletami. Podobný okenní otvor se nachází (již bez okenních křídel) ve stěně do jižního štítového průčelí, doprovázen menším (zaslepeným) větracím otvorem, který se opakuje také v západní roubené stěně bývalé komory. Severní část patra je volný prostor vymezený sloupkovými stěnami (hrázděná konstrukce bez vyzdívek výplní) s vnějším deštěním, doplněná

ze statických důvodů dodatečně dřevěnými vnitřními sloupky a vaznicí. Tento skladový prostor se otvírá do severní štítové stěny dveřním otvorem. Strop celého patra je trámový s prkenným záklopem.

Krov špýcharu je jednoduchý hambalkový se třemi středovými sloupky, probíhajícími až ke hřebeni střechy, zavětrovaný u bedněných štítů v osové rovině trámkovými pásky, ve spojích jsou užity dřevěné kolíky. Podlahu tvoří hliněná mazanina, krytinou jsou betonové bobrovky (před. pol. 20.stol.).

V patře špýcharu jsou dochovány cenné řemeslné detaily vyřezávání dveřních portálků, oken a stropních trámů a pavlače, též krov je pozoruhodným dokladem tesařského umění.

Špýchar procházel též jistě několika stavebními úpravami. V přízemí je zřejmé starší zdivo z lomového kamene, které jeví známky borcení (pravděpodobně z důvodu tlaku zeminy při zadní stěně a nestabilního podloží) a tyto destruované stěny byly dozdivány a v některých úsecích úplně nahrazeny cihelným zdivem. Roubené stěny s vyřezávanými detaily a krov pocházejí pravděpodobně ještě z 18. století, vyřezávání portálků bývalo u špýcharů obvyklé, avšak poměrně velká okna s parapetní římsou by nabízela též možnost, že prostor mohl být využíván jako obytná komora, zvažována je i možnost druhotného použití. Sloupková část patra se jeví jako mladší než část roubená, uvažována je i teorie, že v této části býval špýchar vyzděn z kamene i v patře. Jasnější porozumění objektu, jeho stáří, stavebnímu vývoji a funkčnímu využití by přinesl důkladný stavebně historický průzkum.

Ing. Arch. Tomáš Efler

Stav objektu špýcharu v 70.letech 20. Století

Stav objektu špýcharu před rekonstrukcí 1

Stav objektu špýcharu v období rekonstrukce, přípravné práce na zpevnění venkovní plochy

Špýchar v průběhu rekonstrukce

Objekt špýcharu po první fázi rekonstrukce

Dokončený objekt špýcharu a zpevněné venkovní plochy

3.3. Stavební úpravy kravína K-96 na volnou stáj, přístavba krmiště a hnojné koncovky, Ing. Ludvík Efler

- a. Název projektu:** Stavební úpravy kravína K-96 na volnou stáj, přístavba krmiště a hnojné koncovky
- b. Rok realizace:** 2006-2007
- c. Z jakého opatření byla rekonstrukce financována:** Opatření/podopatření: 1.1. Investice do zemědělského majetku/zemědělských podniků, 1.1.1. Investice do zemědělského majetku a podpora mladým začínajícím zemědělcům. Investiční záměr: 1.1.1.a. Racionalizace a přestavba stávajících zařízení v chovu skotu, prasat, ovcí a koz.
- d. Jaká byla výchozí situace:** Vazné ustájení, dojení na stání, špatná hygiena a kvalita mléka, převažující ruční práce bez možnosti mechanizace, špatné pracovní podmínky, nevyhovující welfare pro krávy - vzduch, světlo, pohyb.
- e. Jaké byly problémy:** Velké.
- f. Celkový rozpočet projektu:** 4 030 tis. Kč bez DPH, způsobilé výdaje 1 893 tis Kč, dotace 60%, tj. 1 136 tis Kč.
- g. Cíl a účel projektu:** Výsledkem je stáj odpovídající požadavkům zvířat, úspora pracovní síly a lepší pracovní podmínky, výrazný nárůst mléčné užitkovosti a tržeb, hygieničtější získávání mléka - nárůst kvality, využití mechanizace v max. možné míře.
- h. Porovnání stavu před a po rekonstrukci – viz rozhovor**
- i. Zhodnocení výhod a nevýhod - viz rozhovor**

Rozhovor:

Jak vypadal objekt před projektem z PRV?

Do objektu kravína nebylo investováno od 50. let 20. Století, ten stav byl opravdu špatný a všechno bylo totálně dožilé. Stáli jsme před rozhodnutím, jestli máme ukončit výrobu mléka, nebo pokračovat s tím, že bude nutno investovat a udělat to nejen podle současných možností, ale i norem.

Co konkrétně bylo nutno rekonstruovat, co bylo dožilé?

Ustájení bylo vazné, krávy byly na řetězech, dojilo se na stání, to znamená, že celým chlévem vedly trubky k dojicím přístrojům. To znamená, že krávy byly v nevyhovujících podmínkách,

ale nevyhovující byly i pracovní podmínky pro dojiče. Nedala se udržet kvalita mléka, energeticky to bylo náročné. Hnůj se vyhrnoval elektrickými pásy, které pořád praskaly. Bylo to peklo. A investovat do této technologie nemělo smysl.

Co se konkrétně obnovovalo ve vnitřních a venkovních prostorách?

Došlo prakticky k vybourání jedné podélné stěny a podepření sloupy, aby se tam dostal vzduch. Dřív totiž panovalo přesvědčení, že kráva musí mít teplo, takže se všechno zateplovalo a nemohlo to „dýchat“. Až dneska se zjistilo, že je to špatně, že vlastně kráva chce vzduch a zimu, takže jsme vlastně v druhém extrému, kdy zaměstnanci nadávají, že je jim ve chlévě zima, ale kravám to vyhovuje a my jsme tam kvůli kravám.

Z tohoto projektu se měnila technologie dojení, technologie odklizu hnoje, hnojná koncovka - místo, kde se manipuluje s hnojem a močůvkou, tam docházelo k úniku, kontaminaci spodních vod, protože dříve tam stál valník, ze kterého tekla močka. Takže tohle všechno se změnilo, odkanalizovalo a je to ekologické.

Dobře, tohle byly technické záležitosti. A když teď shrnete výhody a nevýhody? Co se projektem z PRV změnilo?

No, kdyby se přestavba neudělala, tak se všechno zavřelo a mám desetinu starostí, budu mít masné krávy, které se pasou na kopcích a nikdo je nemusí dvakrát denně dojit, ale zase by nebyla zaměstnanost. Takhle to dává práci minimálně třem lidem navíc.

Takže jak je to s pracovními místy díky PRV?

Udrželi jsme pracovní místa, a do roku 2006 jsme ročně nadojili 150 tisíc litrů mléka a dneska už překročíme 450 tisíc litrů mléka ročně. Takže nárůst je řádově trojnásobný, nemluvě o výrazném nárůstu kvality mléka.

Změnila se odběratelská situace?

Odběratelsky je to stejné, respektive šli jsme do bioprodukce, takže prodáváme v biokvalitě. Sice jsme už dříve bio byli, ale mléko šlo do konvenčního zpracování do Německa, teď je to česká mlékárna.

Kolik teď máte zaměstnanců?

Zaměstnanců máme stejně jako před rekonstrukcí, ale tržby jsou trojnásobné, především díky rekonstrukci. A hlavně bychom odešli od mléka a zaměstnanci by nemohli zůstat, dělali bychom to ve dvou. Teď je nás pět.

A počet kusů krav zůstává stejný?

Ano, pohybuje se to mezi padesáti a sedmdesáti.

Dobře, takže to byly výhody, a byly také nějaké nevýhody?

Nevýhody - budova kravína je stará budova, která se nedá dál rozvíjet, takže kdybychom to dělali na zelené louce, tak se to udělalo kapacitně větší, ale je diskutabilní, kam až jít. Život není o penězích a o produkci. Je to limitované i tím, že když se někde pase sedmdesát krav, které se musí dvakrát denně dojit, tak ty krávy chodí po louce po trasách, které určitým způsobem devastují. Ale je to pořád udržitelné. Když po té samé trase bude krav chodit 200, tak to udržitelné nebude. Z tohoto důvodu je to dané i podmínkami v jakých se nacházíme: svažitost, vodní toky, podmáčenost pastvin, v případě 200 krav by asi docházelo k daleko větší devastaci krajiny. Takže tohle je v podstatě model hobby farmy, která živí zaměstnance.

Setkal jste se při realizaci projektu s nějakým výrazným problémem?

Administrativně to bylo peklo, sice jsem k tomu měl poradenskou firmu, která mi pomáhala, ale bylo to spíš na bázi kamarádství. Byl problém s podmínkami, které se měnily za pochodu, a s informovaností. Projekt se realizoval v relativních začátcích programu, dneska už je to o něčem jiném!

A to byl rok?

To byl rok 2006, ale přípravu jsme dělali v roce 2005, příprava na realizaci projektu mi trvala tři roky, od stavebních projektů a hledání technologií, které použijeme. Opravdu jsme to chystali dlouho. Měl jsem problém s tím, že projekt může vypadat dobře, peníze můžu mít slíbené, ale do poslední chvíle nevím, jestli to dopadne. Stačí jedno malé administrativní pochybení, jedna změna data, nebo čehokoliv, překročení kapacity metrů čtverečních a hned se to sankcionuje, což mi připadá, že jde proti záměrům, které by to mělo plnit. Pokud někdo udělá podvod, je to o něčem jiném, ale pokud realizuje projekt, který má k něčemu sloužit a obecně ten projekt dodrží a jenom proto, že se někde něco změnilo a člověk neposlal hlášení, tak mi ty sankce připadají neadekvátní.

Rozhovor vedla a zaznamenala Lucie Šancová

Stav kravína před rekonstrukcí

Ustájení krav před rekonstrukcí kravína

Systém dojení před rekonstrukcí

Hnojná koncovka před rekonstrukcí

Ustájení zvířat po rekonstrukci

Kravin po rekonstrukci

Kravin po rekonstrukci 2

Kravin po rekonstrukci 3

4.0. Doporučené objekty v Merbolticích, které by mohly být financovány z programu PRV (vč. vypracování návrhu na případný projekt z PRV)

V Merbolticích se nacházejí dvě budovy, jejichž podpora z programu PRV by byla vysoce žádoucí. V jednom případě se jedná o budovu, kde by mohlo vzniknout muzeum merboltické historie a které by sloužilo turistům navštěvujícím obce.

Druhá navrhovaná budova by sloužila jako komunitní prostor pro občany Merboltic, kteří takový prostor k dispozici nemají, a dále jako informační turistické centrum, díky němuž by obec mohla získat prostředky na opravu obecních kulturních památek, a kde by rovněž mohlo vzniknout nové pracovní místo.

4.1. Muzeum historie Merboltic v domě č.p. 202

LIST OBJEKTU v území zpracovávaných zásad ochrany památkových hod			LIST ČÍSLO :
Památková ochrana, r.č: VPZ	Název objektu : dům	Lokalizace : Ve stráni nad areálem čp. 141, téměř uprostřed obce	
Č.p: 202	Ulice , č.orientační : -		
Č.parc.: st. p. č.	K.ú.:	Vlastník: fyzická osoba	
Počet objektů:	Počet podlaží:	Autor:	
 1	nadzemních: 2 podzemních: 1	-	
Rok postavení, sloh.určení, popis :			
Objekt pochází ze 30. let 20. století, podle katastrální mapy je postaven po roce 1931, stavební parcela nebyla v předchozím období zastavěna.			
Stavba s vysokým trojúhelným štítem (orientace SZ – JV) sedlové střechy kryté eternitem, s půdní nadezdívkou se z prostoru k průjezdní komunikace vůbec neuplatňuje, protože je zcela kryta bývalým výměnkem čp. 192 a pásem listnatých stromů. Objekt stojí na podezdívce, která vyrovnává terénní nerovnosti, nadezdívka je obložena lomovým kamenem.			
<u>Exteriér:</u> Severozápadní štítové průčelí obrácené k čp. 192 je v přízemí dvouosé (na šířku obdélné dvojité trojkřídla okna s orámováním vpadlými šambránami a rovnou parapetní římsou) a v horním podlaží jednoosé (na šířku obdélné dvojité čtyřkřídle okno s totožným architektonickým orámováním jako u oken v přízemí), ve			

vrcholu štítu na šířku obdélné malé větrací okénko. Jihozápadní okapové průčelí je v přízemí čtyřosé, první osou zleva je osa okenní s dvojitým dvoukřídlým oknem s orámováním vpadlými šambránami a rovnou parapetní římsou, uprostřed této strany fasády je zděný, rovně zastřešený vstup do objektu s kazetovými dveřmi (pocházejícími pravděpodobně z doby výstavby), po obou stranách dveří jsou malá čtvercová nečleněná okna, v horním podlaží je vstupní otvor na balkon, jehož pochozí plochu tvoří střecha již zmíněného zděného vstupu, parapet je tvořen dobovým trubkovým zábradlím kruhového průřezu, balkon je zastřešen pultově, střecha se napojuje na sedlovou střechu objektu, balkónové dveře jsou nové, typové. Jihovýchodní štítová strana je v dolním podlaží trojosá, po jednom okně je v mezipatře i v patře, ve štítu je opět větrací otvor. Okna jsou vesměs dvojitá, dvoukřídlá, na výšku obdélná, různé velikosti, s totožným orámováním jako na předchozích průčelích. Prostřední osu v dolním podlaží tvoří vstup s výplní – jedná se o již havarijní dřevěné kazetové dveře, opět zřejmě z doby výstavby. <u>Interiér:</u> <i>V průběhu terénní fáze výzkumu nebyl objekt zpřístupněn.</i>	
Významné stavební změny : -	
Průzkumy : Nejsou známy	
Předmět ochrany: Celý objekt jak svojí hmotou, tak členěním, dům je hodnotnou ukázkou prvorepublikového stavitelství v tomto regionu. Ochrana se musí vztahovat na dům jako celek se všemi dochovanými zděnými i dřevěnými konstrukcemi a jejich doplňky.	
Závady : Chátrající dveřní a okenní výplně, fasádní žlutookrový břizolitový nástřik je na několika místech opadán.	
Regulativy : Repasovat (opravit) okna a dveře, při nemožnosti nahradit dřevěnými kopiemi. (Obecně lze za hodnotné považovat všechny zděné i dřevěné konstrukce.) Provést opravu fasádních omítek – tj. obnovit jemný břizolitový nástřik.	
Zpracoval : Alena Sellnerová	Datum : 17. listopadu 2005

Mgr. Alena Sellnerová

Založení Muzea historie vesnické památkové zóny Merboltice

Merboltice jsou vesnickou památkovou zónou s řadou významných kulturních památek lidové architektury. Přestože se jedná o mimořádně cennou lokalitu v rámci Českého středohoří i Ústeckého kraje, nemá obec návštěvníkům mnoho co nabídnout, jednotlivé památkové objekty jsou většinou v soukromém vlastnictví a veřejnosti nepřístupné. Rozvoj turistiky a služeb s ní spojených je při tom jedním z mála potenciálů obce. Z toho důvodu by bylo vhodné (s odbornou garancí Národního památkového ústavu) vybudovat muzeum, které by hosty provedlo pestrá merboltickou historií od doby založení na poč. 14. století až po poválečný odsun německého obyvatelstva a násilné přerušení přirozeného vývoje vesnice. V tomto směru

je již navázána spolupráce s žijícími pamětníky odsunu, kteří se dosud v Německu sdružují a Merboltice organizovaně (i jednotlivě) navštěvují.

Setkání německých rodáků v roce 2009 a 2012

Cílem projektu je:

- ✓ Vytvořit stálou expozici mapující historii Merboltic (vesnické památkové zóny).
- ✓ Vytvořit zázemí pro školní exkurze s interaktivním programem vztahujícím se k historii všedního dne na vesnici.
- ✓ Vybudovat prostor pro pořádání historických přednášek a řemeslných workshopů.
- ✓ Spolupracovat ve výše zmíněných bodech s původními obyvateli obce, kteří mohou obohatit expozici o autentické vzpomínky, fotografie, dokumenty atd.

Návrh na využití budovy:

Realizací projektu vznikne v obci reprezentativní prostor, který umožní návštěvníkům seznámit se s historií památkově chráněné vesnice, jejích obyvatel a staveb, a pomůže zachránit vzpomínky vysídlených Němců. Zároveň projekt umožní rekonstrukci a využití zchátralého památkově chráněného objektu, který je nyní prázdný.

Muzeum bude umístěno v č.p. 202. Objekt je součástí areálu bývalého velkostatku, nacházejícího se ve středu obce Merboltice. Areál tvoří soubor pěti památkově chráněných staveb. Před válkou zde hospodařila rodina R. Röslera, který zároveň vykonával funkci starosty obce. Nyní je areál v soukromém vlastnictví a je zde ekologická kozí farma se sýrárnou. Stavba samotná je v současnosti nevyužívaná. V těsné blízkosti budoucího muzea vede modrá

turistická značka na rozhlednu na Strážném vrchu, která byla před několika lety znovu obnovena. Původní rozhledna patřila také rodině Röslerových.

Lucie Šancová

Budova budoucího merboltického muzea

4.2. Turistické informační centrum a komunitní prostor v Merbolticích v domě č.p. 196

LIST OBJEKTU v území zpracovávaných zásad ochrany památkových hod			LIST ČÍSLO :
Památková ochrana, r.č.: VPZ	Název objektu : dům	Lokalizace : U silnice, vpravo ve směru na Verneřice, pod zvonicí	
Č.p: 196	Ulice , č.orientační : -		
Č.parc.: st. p. č. 335	K.ú.:	Vlastník: fyzická osoba	
Počet objektů:	Počet podlaží:	Autor:	
1	nadzemních: 2 podzemních: 1 (?)	Gustav Höslér	
Rok postavení, sloh.určení, popis :			
Objekt byl postaven v letech 1895 – 1896.			
Stručný vývoj školství v Merbolticích : V roce 1783 je z nákladu obce byla v Merbolticích zřízena vlastní jednotřídka (v nově postaveném objektu č.p. 168), prvním merboltickým učitelem byl ustaven Johann Polz ze Schwadenu nad Labem. 2. ledna 1784 je škola vysvěcena valkeřickým farářem Johannem Schlögelem, téhož roku Jeho Excelence hrabě von Sweerts und Spork převzala patronát nad kostelem, farností a školou. V prosinci 1787 Johann.Polz odchází do Ruska, proto musí v rozmezí let 1787 – 1788 docházet do Merboltic vyučovat učitel Habicht z Valkeřic, roku 1788 nastoupil druhý merboltický učitel Johann Franz Krombholz.			
9. září 1819 nastupuje jako učitel Josef Flegel, místní usedlík z č.p. 44, který na učitelském postu byl do 31. prosince 1849, k začátku nového roku nastupuje učitel Stephan Rölling.			
V roce 1857 už škola čítala 136 žáků z toho 61 chlapců a 75 dívek. 1861 - nastupuje učitel Eduard Schrank, v roce 1863 byl ustanoven pomocný učitel, nastoupil však až r.1866 (Wenzel Jentsch). Roku 1865 byly Merboltice zapsány jako patronátní školský úřad.			
1887 - nastupuje Edvin Svoboda jako učitel, od roku 1890 ve škole působí učitel Franz Rehschuch.			
6.května 1895 -konalo se slavnostní položení základního kamene nové trojtřídní školy, která byla dostavěna následující rok. Stavitelem nové budovy obecní školy byl Gustav Höslér z Benešova nad Ploučnicí, objekt byl vybudován nákladem 95.000 K.			
Objekt bývalé školy, nyní využíván k obytným účelům je zděná eklektická patrová stavba na půdorysu kříže (s kratšími vodorovnými rameny), orientovaná ve směru S- J, s velmi symetricky rozvrženou fasádou, zastřešená valbově, krytinu tvoří plechové panely. Objekt je členěn soklem, patrovou a korunní římsou, všechna nároží jsou opatřena rustikou, přízemí je bosované, patro po celém obvodu obíhá pásová bosáž, základní plocha objektu je žlutookrová, architektonické prvky jsou bílé. Nad vstupní rizalit je umístěn atikový nástavec s parapetem z baluster.			
<u>Exteriér:</u>			
Východní okapové průčelí je sedmiosé, symetricky v obou podlažích, uprostřed tohoto průčelí je rizalit			

v šířce tří os, všechny osy celého průčelí jsou osami okenními, mimo prostřední osy v rizalitu, kterou tvoří vstup. Přízemí je v celém rozsahu bosované, dvě krajní pravé a dvě levé osy jsou ve vpadlých plochých šambránách vyplněny na výšku obdélnými okny, členěnými klapačkou a pevným poutcem do tvaru latinského kříže, stejná okna i s architektonickým orámováním jsou v prostředním rizalitu. Vstup, který je vyplněn dvoukřídlými, hnědými dřevěnými dveřmi rámové výplňové konstrukce pravděpodobně z doby výstavby objektu, je zasazen v edikule.

Krajní okna v patře jsou vyšší, užší, avšak též ve vpadlých šambránách, ale s ušima a mohutnou přímou nadokenní římsou. Trojice oken v rizalitu je oddělena pilastry s volutovou hlavicí, okna jsou totožná s okny v patře, jen místě nadokenní římsy je na konzolkách nasazen trojúhelný fronton.

Boční průčelí jsou navzájem totožná, v obou podlažích je prolamují čtyři okenní osy, osy v přízemí jsou opět ve vpadlých plochých šambránách vyplněny na výšku obdélnými okny, členěnými klapačkou a pevným poutcem do tvaru latinského kříže, okna v patře jsou vyšší, užší, avšak též ve vpadlých šambránách, ale s ušima a mohutnou přímou nadokenní římsou..

Interiér:

Během terénní fáze výzkumu nebyl interiér zpřístupněn, ze změny účelu budovy lze uvažovat nad změnou vnitřní dispozice, která vznikla přepříčkováním pro jednotlivé byty.

Významné stavební změny :

Nejsou známy, lze zodpovědět až na základě detailního stavebně historického průzkumu.

Průzkumy :

Nejsou známy.

Předmět ochrany:

Celý objekt se všemi jeho zděnými či dřevěnými konstrukcemi a jejich doplňky.

Závady :

V několika partiích je narušena fasáda, atikový nástavec je místy obnažen až na cihlové zdivo. Novodobá střešní krytina.

Regulativy :

Provést opravu fasád za pomoci prodyšných materiálů (vápenná omítka i fasádní nátěr), zabránit dešťové vodě v dalším narušování atiky – obnovit okapní svody, oplechování apod. Po dožití nahradit stávající střešní krytinu krytinou autentickou (vycházet z dochované ikonografické a plánové dokumentace).

Zpracoval :

Alena Sellnerová

Datum :

14. října 2005

Mgr. Alena Sellnerová

Návrh na využití budovy

Budova bývalé školy (č.p. 196) se nachází uprostřed obce Merboltice a má nejlepší předpoklady k tomu, aby se stala **komunitní budovou obce**.

V obci chybí prostor, kde by se občané mohli setkávat, není zde ani náves (obec se rozprostírá v délce 5 km podél silnice) a tak je téměř nemožné, aby se různé generace v obci setkali jinde, než při jednorázových akcích, což má vliv na kvalitu života komunity i sociální život obyvatel (komunitní prostor zároveň poslouží jako místo výměny informací, vzniknou zde nové nápady, budou se ujasňovat představy a cíle, posílí se vlastní iniciativa).

Budova by mohla být místem, které by sloužilo ke zkvalitnění života obyvatel Merboltic po stránce kulturní, sociální a sportovní (k pořádání společenských, kulturních a vzdělávacích aktivit) a umožnilo by tak občanům Merboltic všech cílových skupin projektu (dětem, dospělým a seniorům) aktivně se setkávat. Zároveň by se zde vytvořilo **informační centrum**, které by umožnilo využít současný **turistický ruch** ke **zvýšení zaměstnanosti** v obci Merboltice a zároveň by se zvýšilo **povědomí o historii a kulturních památkách** obce Merboltice a Ústeckého kraje. Místo by také mohlo poskytnout prostor pro zřízení „jednotřídky“ pro merboltické žáky ZŠ a mateřské centrum, které by suplovalo nedostatek míst v mateřských školách v okolí. Prostor společných aktivit by navíc napomohl vzniku přirozené atmosféry pro spolupráci různých subjektů v obci – spolků, zastupitelů, podnikatelů, a poskytl tak možnost rozvoje spolupráce.

Cílem projektu je:

- ✓ zlepšit sociální a kulturní život v komunitě, umožnit setkávání všech generací obyvatel a napomoci k aktivnímu zapojování občanů do změn obce
- ✓ využít subjektů v obci (spolků, podnikatelů, zastupitelů atd.) k navázání spolupráce při podpoře **rozvoje zaměstnanosti**
- ✓ **zřídit infocentrum**, které by **využilo stávající turistický ruch** v Merbolticích a blízkém okolí, **a které by nabízelo místní produkty a služby**
- ✓ vznik ubytovacích prostor pro turisty, které v obci chybí – obec by tak získala prostředky na údržbu kulturních památek ve svém katastru

Lucie Šancová

Objekt bývalé školy

5.0. Projekty podpořené z PRV v Ústeckém kraji

V Ústeckém kraji byla v rámci Programu obnovy venkova realizována celá řada projektů jak obecních (dětská hřiště, víceúčelové centrum), tak i projektu soukromého vlastníka. V níže zmíněných případech se jednalo o žadatele, kteří získali přímou podporu PRV.

5.1. Stavba stodoly na uskladnění krmiv, Krásná Lípa

III.1.1.1

Stavba stodoly na uskladnění krmiv

Příjemce dotace: Petr Dastych, Krásná Lípa

Celkový rozpočet: 1 786 200,-- Kč

Dotace: 744 250,-- Kč

Podpořená zemědělská farma pana Petra Dastycha se nachází v Krásné Lípě a zabývá se chovem ovcí a koní. Před realizací projektu byl způsob uskladnění krmiv nevyhovující. Část krmiv byla znehodnocena povětrnostními podmínkami vlivem rozdílné vlhkosti. Stavba stodoly na uskladnění sena nyní umožňuje mít k dispozici kvalitní krmivo po celé zimní krmné období, díky tomu může chovatel posunout bahnění ovcí a začít produkovat jehňata s velikonočním odbytém, kdy jsou nejvíce žádána a lépe placena.

Vzhledem k ekologickému způsobu hospodaření je uchovávání kvalitního biokrmiva zásadním přínosem pro zvolený způsob hospodaření šetrného k životnímu prostředí na farmě. Vzhled stodoly byl koncipován tak, aby vhodně doplnil venkovskou urbanizaci.

Stavba byla ukončena v listopadu 2011.

Přípravné fáze stodoly na uskladnění krmiv

Konečná fáze stavby stodoly na uskladnění krmiv

5.2. Obnova dětských hřišť v Dolní Poustevně

III.2.1.2

Obnova dětských hřišť v Dolní Poustevně

V rámci projektu byla obnovena tři dětská hřiště v Dolní Poustevně: první z nich v ulici U letadla patří Baby Clubu Krteček a využívají ho především rodiče s nejmenšími dětmi do tří let. Hřiště bylo rozšířeno, oploceno a proběhly zde zahradní úpravy. Do nově upraveného prostoru byly instalovány lavičky a nové herní prky a také zde přibyl otevřený altán pro posezení a jako ochrana před horkým letním sluncem. Druhé hřiště pro děti ve věku od tří do šesti let leží u MŠ v Tyršově ulici a díky dotaci bylo doplněno o nový kolotoč a lavičky. Na hřišti u ZŠ v ulici Čsl. armády byly vyměněny některé již nevyhovující prvky a doplněny nové, a to houpačka, sportovní stojan, lavice a kreslicí tabule.

Celkový rozpočet projektu obnovy tří dětských hřišť v Dolní Poustevně činil Kč 352 185,-- , **dotace** z Programu LEADER byla přidělena ve výši **264 138,-- Kč**. Realizace projektu byla zahájena v září 2010 a ukončena v únoru 2011.

příjemce dotace: Město Dolní Poustevna

ukončení: 28. 2. 2011

Konečná fáze dětského hřiště v Dolní Poustevně

5.3. Vybudování víceúčelového centra pro sportovní a volnočasové aktivity, Horní Podluží

III.2.1.2

Vybudování víceúčelového centra pro sportovní a volnočasové aktivity

Před realizací tohoto projektu neexistovalo v Horním Podluží odpovídající zázemí pro pravidelné, celoroční sportovní a volnočasové aktivity jejích obyvatel. Obec vlastní objekt bývalé samoobsluhy, který se ukázal svým řešením a prostorovým uspořádáním pro tento účel ideální. Projekt byl koncipován jako multifunkční a nově vzniklé sportovní centrum nyní umožňuje provozování sportovních a volnočasových aktivit více skupin obyvatel: žen pro pravidelná cvičení (aerobic, zumba, jóga), rodičů s dětmi, dětí MŠ, žáků spádové ZŠ v Dolním Podluží, mládeže z Horního Podluží i okolních obcí (posilovna, sálový fotbal); dále registrovaných i neregistrovaných hráčů stolního tenisu z Horního Podluží, ale i z okolních obcí mikroregionu Tolštejn. Kromě prostor pro tyto aktivity zde bylo vybudováno také odpovídající sociální zařízení a místnost pro občerstvení návštěvníků.

Přestavba bývalé samoobsluhy na sportovní centrum probíhala od srpna 2010 do ledna 2011. Celkový rozpočet projektu činil 930 702,-- Kč, **dotace** byla přidělena ve výši **675 000,-- Kč**.

příjemce dotace: Obec Horní Podluží

ukončení: 31. 1. 2011

Víceúčelové centrum pro sportovní a volnočasové aktivity, Horní Podluží

5.4. Vybudování víceúčelového dětského hřiště v Lipové

III.2.1.2

Vybudování víceúčelového dětského hřiště v Lipové

Projekt byl zaměřen na vybudování víceúčelového dětského hřiště, které mohou nyní využívat děti Základní školy, Mateřské školy a Dětského domova v Lipové, ale i Společnost pro trvale udržitelný rozvoj Šluknovska. Víceúčelové hřiště o rozloze 50 x 20 metrů je oploceno. V rámci projektu bylo vybudováno čtrnáct herních prvků, čtyři dopadové plochy a tři prvky – lavicový set se stolem, lavičky a infopanel.

Celkový rozpočet projektu činil Kč 844 095,--, z toho **dotace 633 070,-- Kč**. Realizace projektu probíhala od května do října 2011.

příjemce dotace: Obec Lipová

ukončení: 30. 11. 2011

5.5. Úspěšné projekty IV.2.1 realizované na území MAS Labské skály

Místní akční skupina MAS Labské skály v rámci Osy IV (Rozvoj venkova Leader) napomáhá obyvatelům venkovského mikroregionu podél levého a nově i pravého břehu řeky Labe principem „zdola-nahoru“ vypracovat vlastní strategii rozvoje území, ve kterém žijí a zároveň podporuje jeho rozvoj – metodou LEADER (Osu IV využívají Místní akční skupiny pro realizaci svých strategií v rámci PRV, které po zmapování potřeb členských obcí mohou být konkrétněji zaměřené a mít tak větší dopad).

Zdroj: www.maslabskeskaly.cz

Podopatření 2.1.4. Rozvoj venkova LEADER+, investiční záměr a) 1. skupina – realizace strategie – MAS

Tato část Operačního programu Zemědělství je určena pro Místní akční skupiny (MAS), které mají připravené integrované územní strategie rozvoje venkova, disponují dostatečnou administrativní kapacitou a schopnostmi zajistit realizaci jednotlivých projektů pro realizaci Strategie.

Strategie předkládaná pro OP Zemědělství musí mít pilotní charakter a musí se týkat jednoho z předem daných témat:

- ✓ využívání nového know-how a nových technologií ke zvýšení konkurenceschopnosti místních produktů a služeb,
- ✓ zlepšování kvality života a životního prostředí ve venkovských oblastech,
- ✓ zvyšování přidané hodnoty místních produktů, lepší přístup na trh a lepší marketing pro místní produkty malých výrobců,
- ✓ efektivní využívání přírodního a kulturního dědictví.

Výběr MAS se provádí pouze jednou za programovací období a přidělené finanční prostředky se pak konečným žadatelům rozdělují po podpisu smlouvy MAS se SZIF až do konce programovacího období (požadavek na rozčlenění finančních prostředků v průběhu programovacího období je uveden v „Plánu financování“ - Příloha 6 Pravidel MAS).

Deset vybraných MAS, které podepíší smlouvu se SZIF, vybírají poté pro realizaci své Strategie jednotlivé projekty a jejich zpracovatele. MAS může požadovat krytí svých režijních výdajů spojených s realizací Strategie do výše 12% celkové přiznané finanční podpory – ostatní finance jsou určeny přímo konečným žadatelům, kteří realizují jednotlivé projekty. Postupy a povinnosti pro tyto realizátory projektů jsou uvedeny v části „1. skupina – předkladatel projektu“ v souboru „Pravidla LEADER+, specifická část pro 1. skupinu“.

Zdroj: www.szif.cz

5.5.1. Úprava silnice a výstavba parkoviště u Mateřské školy Jílové

Žadatel: Město Jílové

Celkové náklady: 1 060 027,- Kč, dotace: 795 020,- Kč

Fiche/ opatření: Fiche 2 „Obnova a rozvoj vesnic“/ opatření III.2.1.1, záměr III.2.1.1 a)

Náplň projektu: úprava příjezdové silnice k MŠ Jílové, její napojení na hlavní silnici a výstavbu neplaceného parkoviště u budovy MŠ Jílové.

Dokončení projektu: březen 2011. Celkové náklady projektu činily 1 060 027 Kč, dotace 795 019 Kč.

Projekt komplexně vyřešil dopravní obslužnost v bezprostřední blízkosti budovy MŠ v Jílovém. Rodiče dětí, které navštěvují mateřskou školu nebo odpolední zájmové kroužky, mají kde zaparkovat auta a bez problémů se mohou otáčet, i když se najednou sejde více aut.

5.5.2. Oprava vozovky, parkoviště, přístupu k budově školy a parkové úpravy – Petrovice

Žadatel: obec Petrovice

Fiche/ opatření: Fiche 2 „Obnova a rozvoj vesnic“/ opatření III.2.1.1, podopatření III.2.1.1. a)

Doba realizace projektu: duben - prosinec 2010.

Náplň projektu: odstranění nevyhovujícího technického stavu přístupové komunikace k budově, parkoviště, vstupního schodiště a podezdívek. Obměna dřevin a terénní úpravy v přilehlém parku, výsadba 18 ks stromů a keřů.

Celkové náklady projektu činily 1 189 861 Kč, dotace 899 894 Kč.

Projekt výrazně zlepšil technický stav přístupu do budovy a zvýšil tak bezpečnost dětí, rodičů i zaměstnanců školy. Díky úpravám v parku se zlepšil vzhled obce – stromy a keře v parku budou průběžně kvést. Obyvatelé obce, především rodiče, děti a zaměstnanci školy, si sami vybrali dřeviny, které byly v parku vysázeny.

5.5.3. Rekonstrukce víceúčelového hřiště v Petrovicích

Žadatel: Obec Petrovice

Fiche/ opatření: 4 Zázemí pro kulturu a sport/ III.2.1.2 Občanské vybavení a služby

Realizace projektu: říjen 2011

Obsahem projektu bylo vybudování víceúčelového hřiště pro sport a aktivní trávení volného času pro veřejnost. Předmětem stavebních prací byla úprava povrchu víceúčelového hřiště (pokládka umělého trávniku), sportovní vybavení, oplocení a osvětlení hřiště. Realizace projektu přispěla ke zvýšení přitažlivosti obce pro jeho obyvatele a návštěvníky obce a rovněž bezpečnosti sportujících.

Celkové náklady: 719 996,- Kč, dotace: 506 656,- Kč

Rekonstruované víceúčelové hřiště v Petrovicích

Rekonstruované víceúčelové hřiště v Petrovčích 2

5.5.4. Dobkovice – bezpečnou cestou

Žadatel: obec Dobkovice

Fiche 2 Rozvoj obcí/ opatření: III.2.1.1 Obnova a rozvoj vesnic

Realizace projektu: říjen 2011

V rámci projektu byla obnovena část místní obecní komunikace v Dobkovicích a osazena svodidla podél nebezpečného úseku. Projekt podstatnou měrou zvýšil bezpečnost všech účastníků silničního provozu a rovněž přispěl ke zlepšení vzhledu obce.

Celkové náklady: 589 200,- Kč, dotace: 589 800,- Kč

Dobkovická obecní komunikace před obnovou

Dobkovická obecní komunikace po obnově

5.5.5. Tisá třídí odpady!

Žadatel: obec Tisá

Fiche 2 „Obnova a rozvoj vesnic“/ opatření III.2.1.1,

Doba realizace projektu: listopad 2011.

Náplň projektu: vyřešit vzhled obce jednotností úpravy a vzhledu stání pro kontejnery na tříděný odpad. Vybudování devíti stání pro kontejnery v různých lokalitách obce. Okolí stání na kontejnery bylo doplněno zelení. Projekt výraznou měrou přispěl ke zlepšení vzhledu obce a k motivaci obyvatel třídit odpad.

Celkové náklady: 536 790,- Kč, dotace: 402 592,- Kč

Vybudovaná stání pro kontejnery v obci Tisá

5.5.6. Dobkovice - sport a volný čas

Fiche 4 Zázemí pro kulturu a sport

Žadatel: SK Dobkovice

Celkové náklady: 597 760,- Kč, dotace: 537 984,- Kč

5.5.7. Malšovice - dětské hřiště

Fiche 3 Občanské služby

Žadatel: Obec Malšovice

Celkové náklady: 407 545,- Kč, dotace: 276 250,- Kč

5.5.8. Oprava hasičské zbrojnice v obci Dobkovice

Fiche 3

Žadatel: Obec Dobkovice

Celkové náklady: 414 098,- Kč, dotace: 261 000,- Kč

Dobkovická hasičská zbrojnice po rekonstrukci

5.5.9. Mobilní překážková dráha pro mladé hasiče

Žadatel: Sbor dobrovolných hasičů Jílové – Modrá

Název projektu: **Mobilní překážková dráha pro mladé hasiče**

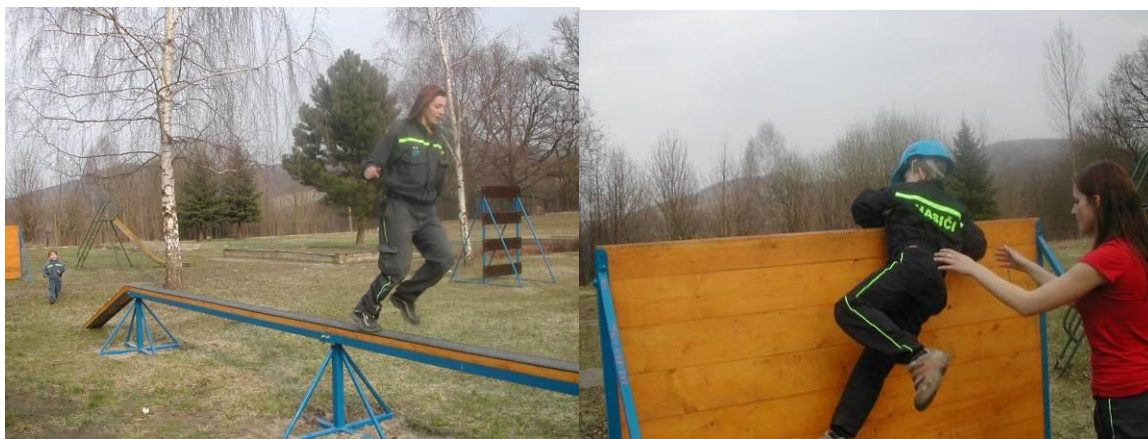
Spolufinancování z PRV v rámci 3. Výzvy MAS LS

Fiche/ opatření: Fiche 4 „Občanské vybavení a služby“/ opatření III.2.1.2, záměr III.2.1.2
a)

Náplň projektu: Nákup mobilních překážek a terčů pro požární sport dětí.

Dokončení projektu: březen 2011. Celkové náklady projektu činily 103 686 Kč, dotace 88 362 Kč.

Děti sdružené v zájmovém kroužku hasičů se nyní mohou dobře připravovat na soutěže, protože už mají překážky, na kterých trénují. Zvýšila se úroveň vybavení SDH a kvalita přípravy mladých členů SDH.

Nová mobilní překážková dráha pro mladé hasiče

5.5.10. Oprava tribuny na hřišti FC Jiskra Modrá

Žadatel: FC Jiskra Modrá

Náplň projektu: Celková oprava tribuny - výměna střešní krytiny a boků tribuny, zesílení a natření nosné konstrukce, výměna podlahy tribuny, zhotovení přístupové komunikace.

Dokončení projektu: prosinec 2010. Celkové náklady projektu činily 599 808 Kč, dotace 449 856 Kč.

Nová, moderní tribuna odpovídající EU-standardům zlepšila vzhled areálu FC Jiskra Modrá i úroveň sportovního vyžití obyvatel města Jílové.

5.5.11. Solární ohřev TUV s přitápěním pro objekt šatny v areálu FC Jiskra Modrá

Žadatel: FC Jiskra Modrá

Náplň projektu: Instalace solárního ohřev TUV s možností přitápění pro zajištění teplé vody pro objekt šaten.

Dokončení projektu: květen 2011. Celkové náklady projektu činily 324 650 Kč, dotace 242 579 Kč.

Solární ohřev umožnil významnou úsporu provozních nákladů oproti dříve používanému elektrickému ohřevu.

5.5.12. Areál FK Jílové o.s. – Oprava tribuny a šaten

Žadatel: FK Jílové o. s.

Fiche 4 Zázemí pro kulturu a sport/ opatření III.2.1.2 Občanské vybavení a služby

Náplň projektu: Oprava tribuny pro cca 300 sedících diváků a šaten se zázemím, umístěných pod tribunou v 1.NP.

Dokončení projektu: listopad 2011. Celkové náklady projektu činily 642 729 Kč, dotace 540 000 Kč.

Opravená tribuna a rekonstruované šatny v areálu FK Jílové o.s. přinesly mnoho radosti a komfort jak malým i velkým členům FK, tak návštěvníkům hřiště.

5.5.13. FK Jílové - Závlaha travnatého hřiště

Žadatel: FK Jílové o. s.

Fiche 4 Zázemí pro kulturu a sport/ opatření III.2.1.2 Občanské vybavení a služby

Náplň projektu: vybudování automatického závlahového zařízení travnaté hrací plochy fotbalového hřiště.

Dokončení projektu: červen 2011. Celkové náklady projektu činily 446 500 Kč, dotace 401 220 Kč.

Díky instalaci moderní technologie závlahového systému bylo dosaženo potřebného standardu z hlediska funkčnosti, jednoduché obsluhy a stálé kvality travnaté hrací plochy.

5.5.14. Výměna oken v budově ZŠ a MŠ Petrovice – I. Etapa

Žadatel: obec Petrovice

Projekt byl vybrán ke spolufinancování z PRV v rámci 1. Výzvy MAS Labské skály.

Fiche/ opatření: Fiche 3 „Občanské vybavení a služby“, podopatření III.2.1.2, záměr III.2.1.2 a)

Doba realizace projektu: květen - září 2010.

Náplň projektu: výměna starých dřevěných oken za plastová v 1. a 2. patře budovy postavené v r. 1905. Celkem bylo vyměněno 36 kusů oken.

Celkové náklady projektu činily 747 382 Kč, dotace 565 246 Kč.

Zachování školy a poskytování kvalitní výuky v prostorách odpovídajícím moderním požadavkům považují obyvatelé Petrovic za jednu z priorit obce. Projekt zlepšil podmínky pro výuku žáků, pedagogů a dalších pracovníků školy, zefektivnil provoz školy, zamezil tepelným ztrátám a současně přispěl ke zlepšení vzhledu obce.

Výměna oken v budově ZŠ a MŠ Petrovice – po skončení I. Etapy

5.5.15. Modernizace zázemí pro činnost hasičů v Libouchci

Fiche 4 Zázemí pro kulturu a sport/ opatření

Žadatel: Obec Libouchec

Doba realizace projektu: .

Náplň projektu: rekonstrukce prostor využívaných SDH Libouchec jako zázemí pro činnost sdružení, práci s dětmi a veřejně prospěšné aktivity (klubovna, kancelář, příslušenství, kuchyňka a chodba).

Celkové náklady: 388 871,- Kč, dotace: 247 436,- Kč

5.5.16. Ubytování na farmě Natural v rámci agroturistiky

Fiche 1 Cestovní ruch

Celkové náklady: 570 732,- Kč, dotace: 285 366,- Kč

Nově vzniklé ubytování na farmě Natural

5.5.17. Rekonstrukce venkovního oplocení jezdeckého areálu Mnichov

Žadatel: Ing. Helena Voršilková

Fiche 5 Zemědělství

Celkové náklady: 145 000,- Kč, dotace: 87000,- Kč

5.5.18. Plácek pro všechny

Úspěšné projekty realizované v rámci Programu rozvoje venkova (PRV), osy IV. Leader, prostřednictvím MAS Labské skály (opatření IV.1.2 Realizace místní rozvojové strategie)

Název projektů: 1) **Plácek pro všechny a 2) Plácek pro všechny – vybavení pro děti**

Žadatel: „Chvojensko“

Fiche/ opatření: Fiche 3 „Občanské služby“/ opatření III.2.1.2

Dokončení projektu: červenec a září 2011. Celkové náklady 1. projektu činily 103 000 Kč, dotace 74 288 Kč. Celkové náklady 2. projektu činily 74 288 Kč, dotace 51 996 Kč.

Náplň projektu: Oplocení pozemku uprostřed obce za účelem provozování veřejně prospěšných aktivit. Následovalo zakoupení a umístění hracího prvku pro děti – domečku, skluzavky a pískoviště.

Díky realizaci obou projektů mají obyvatelé Lučního Chvojna konečně možnost trávit volný čas společně na prostranství k tomu určeném a zabezpečeném oplocením (pro hry dětí). „Plácek“ mohou využívat malí i velcí obyvatelé vesničky ke sportovním, kulturním a společenským aktivitám.

Plácek pro všechny v Lučním Chvojně

EVROPSKÝ ZEMĚDĚLSKÝ FOND PRO ROZVOJ VENKOVA:
EVROPA INVESTUJE DO VENKOVSKÝCH OBLASTÍ

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

CELOSTÁTNÍ SÍŤ PRO VENKOV

